

Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет обліку і фінансів
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ:
Завідувач кафедри,
д.е.н., професор
_____ Світлана ХАЛАТУР
“ _____ ” _____ 2023 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
Управління портфелем страхової компанії для забезпечення
ефективності її діяльності

Виконав: здобувач за
освітньо-професійною програмою
«Фінанси, банківська справа та
страхування» зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа
та страхування»

Олександр ІЛЬЧЕНКО

Керівник: д.е.н., професор
Світлана ХАЛАТУР

Дніпро – 2023

ДНПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет обліку та фінансів

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Освітній ступінь магістр

Освітньо-професійна програма «Фінанси, банківська справа та страхування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

_____ **Світлана ХАЛАТУР**

«_____» _____ 20__ р.

ЗАВДАННЯ

на дипломну роботу здобувачу

ІЛЬЧЕНКУ ОЛЕКСАНДРУ ОЛЕГОВИЧУ

- 1.Тема кваліфікаційної роботи** «Управління портфелем страхової компанії для забезпечення ефективності її діяльності».
- 2.Керівник роботи** Халатур Світлана Миколаївна, д.е.н., професор затверджені наказом ДДАЕУ від «09» жовтня 2023 р. № 3049
- 3. Строк подання здобувачем роботи** «06» грудня 2023 року.
- 4. Вихідні дані до роботи:** звітна документація і річні звіти за 5 років ПАТ «СК «УСГ», навчальні посібники, статті періодичних видань та підручники.
- 5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розкрити):** 1. Теоретико-методологічні аспекти управління портфелем страхової компанії
2. Аналіз фінансових показників діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група». 3. Напрями підвищення ефективності діяльності страхової компанії
- 6. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень).**
1. Структура портфелю страхової компанії. 2.Принципи формування страхового портфеля. 3.Оцінка динаміки показників майнового стану ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр. 4. Аналіз динаміки коефіцієнтів ділової активності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр. 5.Структура активів ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2022 рр. 6.Склад та структура джерел фінансування ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2022 рр. 7.Динаміка основних показників діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022рр. 8. Аналіз коефіцієнтів рентабельності активів ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група». 9.Аналіз динаміки рентабельності власного і позикового капіталу ПАТ «Страхова компанія

«Українська страхова група» в 2018-2022 рр. 10. Оцінка динаміки коефіцієнтів ліквідності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр. 11. Удосконалена система управління портфелем страховими компаніями. 12. Регресійна лінійна модель залежності активів від страхових платежів (премій) ПАТ «СК «Українська страхова група». 13. Регресійна лінійна модель залежності активів від страхових виплат ПАТ «СК «Українська страхова група. 14. Регресійна лінійна модель залежності вартості активів від страхових резервів ПАТ «СК «Українська страхова група». 15. Прогнозування та динамка активів і страхових платежів ПАТ «СК «Українська страхова група». 16. Аналітичні вирівнювання та прогнозування активів ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група». 17. Аналітичне вирівнювання та прогнозування страхових платежів ПАТ «СК «Українська страхова група».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретико-методологічні аспекти управління портфелем страхової компанії	лютий 2022	
2	Аналіз фінансових показників діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»	11.09.2023	
3	Напрями підвищення ефективності діяльності страхової компанії	05.10.2023	
4	Висновки та пропозиції	25.11.2023	
5	Оформлення дипломної роботи	08.12.2023	

Здобувач _____ Олександр ІЛЬЧЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Світлана ХАЛАТУР
(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

РЕФЕРАТ	
ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	10
1.1. Фундаментальні і теоретичні аспекти управління портфелем страхових компаній	10
1.2. Методологічні засади управління портфелем страхової компанії	13
1.3. Інвестиційні підходи до управління портфелем страхової компанії	15
Висновки до 1 розділу	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА»	19
2.1. Фінансово-економічна характеристика ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»	19
2.2. Фінансовий аналіз показників діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»	21
2.3. Горизонтальний і вертикальний аналіз активів і пасивів ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»	26
Висновки до 2 розділу	34
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ	37
3.1. Напрями удосконалення управління портфелем страхової компанії ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»	37
3.2. Регресійна модель впливу факторів на формування страхового портфелю ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»	39
3.3. Побудова економетричної моделі та прогноз показників	43

страхової діяльності ПАТ «СК «Українська страхова група»

Висновки до 3 розділу 47

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ 49

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 55

ДОДАТКИ

РЕФЕРАТ

Тема: Управління портфелем страхової компанії для забезпечення ефективності її діяльності

Дипломна робота магістра: 67 с., 13 табл., 17 рис., 6 додатків, 58 літературних джерел.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретико-методологічних аспектів щодо управління портфелем страхової компанії для забезпечення ефективності її діяльності.

Предмет дослідження: пошук теоретико-методологічного забезпечення ефективності діяльності страхової компанії при управлінні портфелем ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група».

Об'єкт дослідження: процес управління портфелем ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» з метою підвищення ефективності її діяльності.

Методи дослідження: дедукції, синтезу, евристичні, економічний аналіз, синтез, порівняння, спостереження, групування, оцінка динаміки показників, морфологічний аналіз.

Під час написання магістерської кваліфікаційної роботи надано оцінку фінансово-економічної характеристики страхової компанії, здійснено фінансовий аналіз показників її діяльності, наведено оцінка та аналіз фінансових коефіцієнтів, активів і пасивів, страхового портфелю, визначено напрями підвищення ефективності діяльності, а також побудовано економіко-математичну модель впливу факторів на формування страхового портфелю та підвищення ефективності діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група». Результати отримані при написанні кваліфікаційної роботи використані для підвищення ефективності діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група».

АНОТАЦІЯ

СТРАХОВА КОМПАНІЯ, АКТИВИ, ПАСИВИ, КАПІТАЛ, УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ СТРАХОВИКА.

ANNOTATION

INSURANCE COMPANY, ASSETS, LIABILITIES, CAPITAL, INSURER PORTFOLIO MANAGEMENT.

ВСТУП

Кожний етап розвитку страхової діяльності в умовах сталого розвитку економіки країни обумовлений постійними змінами фінансових показників діяльності страхових компаній, які охарактеризовані різними аспектами фінансової і страхової діяльності, що пов'язані з витрачанням та надходженнями грошових коштів різних суб'єктів підприємництва. Отже, в системі фінансового управління страховою компанією значного поширення при постійній зміні інформаційних потоків набуває прийняття фінансових рішень, пов'язаних з вибором конкретних фінансових методів, фінансових важелів і фінансових інструментів. В динамічній системі управління портфелем страхової компанії ключовим моментом виступає підвищення ефективності її діяльності. Тому пошук новітніх підходів до впровадження нових елементів фінансового управління портфелем страхової компанії залишається актуальним на сучасному етапі розвитку економіки.

Дослідженню питань функціонування страхового ринку та фінансового управління страховою компанією присвятили наукові праці різні вчені, серед яких варто відзначити наступних: Базилевич В. Д., Бігдаш В. Бунін С. В., Берлач А.І., Білоус Н.М. , Бойков А. В., Василенко А. В., Внукова Н. М., Вовчак О. Д., Гаманкова О. О., Гвозденко О. А., Дікінсон Дж., Єфімова С.Л., Залетов О. М., Клапків М. С., Козьменко О. В., Бауерс Н., Гербер Х., Джонс Д., Несбіт С., Хикман Дж., Войнович А., Дем'янчук М.А., Дроздина А.А., Дрібноход А.О. , Журавльова Т.О., Іллічевський С.О., Кисельов В. Г., Кисільова І.Ю., Нагорний Ю.І., Кнейслер О.В., Ананенко І.В., Ланг С.Р., Малинич Г.М., Коломіна С.В., Кравчук Г. В., Крупка І., Осадець С. С., Попова Ю.М., Пістряк А.С., Нечипорук Л. В., Плиса В. Й., Пересада А. А., Приказюк Н., Рейтман Л.І., Письменна І.В., Світлична О.С., Сташкевич Н.М., Ротова Т. А., Соловійова О. А., Ткаченко Н. В., Шумелда Я.П., Яшина Н.М. [4-8,13,15,16,20,22,24,25,29,30,38,44,58]. Проте отримані результати аналітичного огляду економічної літератури щодо управління страховим портфелем компаній вказують на різну варіативну позицію авторів.

Метою роботи виступає дослідження теоретико-методологічних аспектів та удосконалення управління портфелем страхової компанії для забезпечення підвищення ефективності її діяльності.

При врахуванні поставлено теми необхідно вирішити наступні завдання в ході написання кваліфікаційної роботи:

- дослідження теоретичних аспектів управління страховим портфелем компанії і визначення сутності поняття «страховий портфель» ;
- визначення методологічних засади управління портфелем страхової компанії;
- вивчення інвестиційних підходів до управління портфелем страхової компанії;
- проведення комплексної оцінки та аналізу показників ефективності діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»;
- здійснення оцінки показників фінансового стану ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»;
- здійснення оцінки та аналізу показників ефективності діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»;
- розробка напрямів удосконалення управління страховим портфелем страхової компанії для забезпечення ефективності її діяльності;
- запровадження економіко – математичної моделі впливу факторів на формування страхового портфелю та підвищення ефективності діяльності страхової компанії.

Предметом дослідження є процес управління страховим портфелем страхової компанії для забезпечення ефективності її діяльності.

Об'єктом дослідження є ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група», діяльність якого спрямована на різні види страхового захисту.

Методи дослідження. В процесі виконання кваліфікаційної роботи були використані наступні методи: дедукції, синтезу, евристичні, економічний аналіз, порівняння, спостереження, групування, теоретичного узагальнення і співставлення, оцінка динаміки показників, дисперсійного аналізу, трендового і регресійного аналізу, морфологічного і фінансового аналізу, прогнозний.

В ході виконання кваліфікаційної роботи використані методи: дедукції, синтезу, евристичні, порівняння, спостереження, теоретичного узагальнення – були застосовані при узагальненні поняття «страховий портфель» в контексті врахування окремих характеристик і елементів, які формують його структуру; економічного і фінансового аналізу, групування, співставлення, оцінка динаміки показників використані в процесі здійснення аналізу фінансових показників діяльності страхової компанії; методи трендового, регресійного аналізу, прогнозування – використані в ході розробки практичних рекомендацій економетричної моделі впливу факторів на формування страхового портфелю та фінансових показників на підвищення ефективності діяльності страхової компанії; морфологічного аналізу – при запровадженні напрямів удосконалення управління портфелем страхових компаній для забезпечення ефективності діяльності.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження. В ході вирішення поставлених завдань та дослідженні теоретико-методологічних аспектів при удосконаленні управління портфелем страхової компанії для забезпечення ефективності її діяльності отримані результати, що відобразили новизну роботи:

- узагальнено поняття «страховий портфель» в контексті врахування окремих характеристик і елементів, які формують його структуру;
- дістали подальшого розвитку теоретико-методологічні аспекти щодо управління портфелем страхових компаній та визначення складових його механізму;

- запропоновано напрями удосконалення управління страховим портфелем страхової компанії для забезпечення ефективності діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» із застосуванням економіко-математичної моделі впливу факторів на формування страхового портфелю та фінансових показників на ефективність її діяльності.

Практична цінність одержаних результатів та новизна полягає в науковому обґрунтуванні теоретичних підходів методології удосконалення теоретико-методологічних аспектів при управлінні портфелем страхової компанії для забезпечення ефективності її діяльності. Результати дослідження та окремі рекомендації щодо удосконалення управління страховим портфелем компанії рекомендовано для впровадження в практичній діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група».

Публікації. Результати дослідження опубліковано статтю «Сек'юретизація активів як елемент ефективності управління портфелем страхової компанії» в фаховому журналі «Економіка та суспільство» (листопад, 2023).

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, додатків і списку використаних джерел із 58 найменувань. Основний зміст роботи викладено на 60 сторінках друкованого тексту. Робота містить 13 таблиць, 17 рисунків, 5 додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

1.1. Фундаментальні і теоретичні аспекти управління портфелем страхових компаній

Визначення сутності управління портфелем страхових компаній та окреслення основних засад їх діяльності є теоретичним та практичним підґрунтям для підвищення ефективності їх діяльності. Так, для успішного функціонування страховим організаціям необхідно ефективне корпоративне і фінансове управління, створення та розробка новітніх інноваційних фінансових інструментів, які б були здатні забезпечити реалізацію стратегічного розвитку страховиків. Актуальність обраного дослідження зумовлена впливом дестабілізуючих факторів на ринку страхових послуг в умовах кризових явищ, які відбуваються в економіці останнім часом.

В економічній літературі проблемам управління страховими організаціями приділяють велику увагу вітчизняні та інші зарубіжні науковці, серед яких слід відмітити наступних: Архіпов О.П., Безугла В.О., Бланд Д.(Bland D.), Бабель Д. (Babbel D.), Кабанцева Н.К., Кварандзія А.А., Кучин Д.А., Остельвальдер А., Сплетухов Ю. О., Турбіна К. Є., Томас С. (Thomas S.), Тронин Ю.Н., Федорова Т.А., Фролова В. В., Шахов В. В., Шингарев П.В. Однак, незважаючи на широке коло наукових досліджень таких вчених, як Кузьменко О. В., Бойко А. О., Койбічук В. В., Боженко В. В., Александрова М.М., Алєскеров Р.Б., Базилевич В.Д., Вовчак О.Д., Врубель І.Й., Говорушко Т. А., Горбач Л.М., Губар О.Є., Дем'янчук М.А., Дроздина А.А. , але питання управління портфелем страхових компаній залишаються недостатньо висвітленими і актуальними.

Слід виділити існування трьох основних підходів щодо тлумачення поняття «страховий портфель» в публікаціях економічної літератури різних вчених, а саме:

1. «страховий портфель вживається для встановлення фактичної кількості застрахованих об'єктів або діючих договорів страхування» [16, с.214];

2. «страховий портфель – сукупність страхових ризиків, які приймаються на страхування» [20, с.57];

3. «страховий портфель – обсяг страхових премій, отриманих страховиком за укладеними договорами страхування» [34, с.63].

Розглядаючи вищенаведені визначення, можемо зробити висновки, що під «страховим портфелем» розуміється певний обсяг сукупної відповідальності страхових або перестрахових організацій за всіма діючими страховими (перестраховувальними) договорами. Іншими словами, він характеризується фактичною величиною об'єктів, що застраховані підтверджених кількістю страхових договорів у справах страховиків. Визначаючи структуру страхового портфелю страхових компаній з позицій його окремих характеристик, можемо виділити наступні елементи, зображені на рисунку 1.1.

Рис.1.1 Структура портфелю страхової компанії

Джерело: складено автором

Досліджуючи поняття та сутність економічної категорії «страховий портфель», слід відзначити позиції різного тлумачення авторів наукових досліджень. На наш погляд, слід погодитись з думкою Журавльової Т.О., що страховий портфель повинен бути перш за все збалансованим, диверсифікованим і інвестиційно привабливим [16, с.214].

Цілком прийнятною є думка Нікуліна Н.М. і Березіна С.В. щодо збалансування страхового портфелю – «диверсифікованість, стабільність розвитку різних видів страхової діяльності, відповідність страхових виплат та страхових премій, укладених та припинених договорів, сформованих резервів та зобов'язань за договорами, за якими проводяться виплати» [36, с. 223].

Серед інших принципів формування страхового портфелю страхових компаній науковці відокремлюють найбільш вагомі характеристик, які наведено на рисунку 1.2.

Рис. 1.2. Принципи формування страхового портфеля

Вчений Малинич Г.М. досліджував питання збалансованості страхового портфеля і визначив основні її параметри – «сукупний ризик портфелю менше, ніж отримана шляхом додавання сума всіх ризиків,

включених в портфель, за рахунок внутрішньо портфельного перерозподілу і компенсації; реалізація сукупного ризику портфелю піддається більш точному прогнозуванню, ніж за окремими ризиками; страхові операції за тарифний період не є дефіцитними» [32 , с.89].

1.2. Методологічні засади управління портфелем страхової компанії

Управління портфелем страхових компаній нерозривно пов'язано з галузями та видами, які вони пропонують на ринку страхових послуг. Страховики прагнуть отримувати прибуток від здійснення своєї діяльності, тому продавці страхових послуг повинні мати достатній рівень фінансової забезпеченості [35].

Характерною тенденцією кон'юнктурних змін на страховому ринку є невизначеність її учасників, які супроводжують негативні чинники та жорсткість конкуренції, обмежена пропозиція асортиментного складу страхових продуктів, нестабільність доходів страхувальників, зниження їх платоспроможного попиту на страхові послуги, висока територіальна концентрація великих страхових компаній у промислових регіонах, що мають розвинені філійні мережі, жорстко керовані головними організаціями, часто без урахування специфіки відповідного регіонального сегмента страхового ринку, неконкурентні та дискримінаційні умови публічних закупівель страхових послуг [41, с.188].

Проте страховикам вдалося забезпечити зростання ключових фінансових показників, що свідчить про підвищення результативності фінансової стратегії, що використовується власниками та топ-менеджерами низки страхових компаній. Так, 153 компанії отримали прибуток за підсумками 2022 року на загальний суму 1,7 млрд. грн., а в інших збиток у розмірі 1,4 млрд. грн. Наприклад, у порівнянні з банківським сектором страховий ринок виглядає з кожним роком все більш інвестиційно привабливим та конкурентоспроможним [56].

Разом з перерахованими вище аспектами першочергове значення для страхових організацій набуває поєднання у страхових послугах ризикових, заощаджувальних, кредитних функцій при створенні передумов фінансового управління та визначальних стратегічних напрямків розвитку цього виду економічної діяльності. В страховій практиці основними індикаторами стійкості та ефективної діяльності страховиків являються фінансові показники, які відіграють важливу роль, а саме: величина статутного капіталу, розмір страхових резервів, обсяги страхових відшкодувань (виплат), розміри страхових платежів (премій). Основою успішного стратегічного управління страховою організацією при цьому виступають зростання їх фінансового потенціалу і збільшення вартості активів. Отже, враховуючи фінансовий потенціал страховикам слід сформувати таку концепцію управління портфелем, при здійсненні якої відбувається формування грошових потоків в страховій, інвестиційній і економічній діяльності [42].

Зазвичай страхові компанії обирають для управління страховим портфелем класичну (диверсифіковану) модель, формування якого здійснюється у відповідності з поставленими стратегічними цілями: максимізацією прибутку; підвищенням долі на страховому ринку; забезпеченням зростання вартості капіталу і активів; оптимізація рівней доходності і фінансової надійності; мінімізація ризиків; збереження власного капіталу. Оптимальна величина страхового портфеля повинна враховувати результати постійного моніторингу страхового ринку та бути сформована таким чином, щоб уникнути загрозу банкрутству; створити умови для забезпечення достатнього запасу платоспроможності; підвищувати рентабельність по страховим операціям; сформувати ефективну інвестиційну політику [31].

1.3. Інвестиційні підходи до управління портфелем страхової компанії

Обравши європейський шлях розвитку українська економіка повинна спрямувати свою діяльність на стабілізацію економічних явищ і процесів. Тому роль страхового ринку, особливо в умовах євроінтеграції, значно зростає і потребує подальшого розвитку. Актуальність обраного дослідження обумовлюється численною кількістю невирішених питань в цій сфері, а страхові відносини є важливим сектором фінансового ринку. Проблемам і перспективам розвитку діяльності страховиків на сучасному страховому ринку в Україні присвячено чимало наукових праць та публікацій, в яких розкрито основні питання функціонування страхових компаній та управління страховим портфелем. Серед них слід відмітити наступних авторів: Бунін С. В., Крупка І., Попова Ю.М., Пістряк А.С., Світлична О.С., Сташкевич Н.М. однак проведення зумовлює необхідність вивчення в економічному і соціальному напрямках, враховуючи євроінтеграційні вектори при управлінні страховим портфелем компаній [44, с.178].

Саме визначення сучасних методологічних аспектів розвитку страхового ринку України в умовах посилення конкурентоспроможності, а також адаптація національного страхового сектору до вимог світового фінансового ринку являються першочерговими завданнями удосконалення управління страховим портфелем зокрема, та діяльністю страхових організацій в цілому. Відповідно до державних органів, що здійснюють регулювання ринку фінансових послуг в Україні, вдосконалено певні аспекти інноваційного спрямування за напрямками на ринку страхових послуг: посилення вимог до платоспроможності страховиків, уніфіковано підходи до формування страхових резервів та приведення їх у відповідність до найкращих світових практик, забезпечено додаткове розкриття інформації страховиками щодо суттєвих операцій у звітності, запроваджено обов'язковість подання актуарного звіту, запроваджено вимоги до договорів

страхування життя, запроваджено ряд типових форм договорів страхування ризиків в аграрному виробництві, запроваджено додаткові відрахування страховиками внесків до централізованих фондів з метою запобігання ризиків неплатоспроможності та на випадок банкрутства. Також запроваджено нові платформи міжнародного співробітництва та участь в інших проектах міжнародної технічної допомоги, запроваджено надсилання страховим компаніям (першим за кількістю звернень) комплексних вимог щодо надання інформації про кредиторську заборгованість за договорами страхування перед страхувальниками та особами, що мають право на отримання страхового відшкодування [32, с.18].

Також запропоновано спрощення процедур та порядку отримання адміністративних послуг, зокрема: процедуру реєстрації договорів перестрахування, процедуру реєстрації правил страхування та змін до них, реєстрацію відокремлених підрозділів, порядок надання документів для отримання погодження набуття або збільшення істотної участі у фінансовій установі, зменшено перелік документів для видачі ліцензії. Ключовими стратегіями розвитку ринку страхових послуг України на 2019-2022 роки є імплементація Директив ЄС :

- 2009/138/ЄС про початок і ведення діяльності у сфері страхування і перестрахування (Платоспроможність II) ;
- 2009/103/ЄС щодо страхування цивільної відповідальності по відношенню до використання автотранспортних засобів та забезпечення виконання зобов'язань щодо страхування такої відповідальності;
- 2020/97/ЄС про реалізацію страхових продуктів ;
- 2020/2341/ЄС про діяльність установ трудового пенсійного забезпечення та нагляд за ними;
- 2018/49/ЄС щодо схем гарантування депозитів.

За результатами вжитих заходів нагляду щодо захисту прав споживачів на ринку страхових послуг заявникам виплачені страхові відшкодування в 2018-2022 рр. обсягом понад 290 млн.грн. В ході

проведеної роботи щодо захисту прав споживачів на ринку страхових послуг вирішено основні проблемні питання: порушення строків виплати страхового відшкодування; зменшення суми страхового відшкодування; безпідставна відмова у виплаті страхового відшкодування [58, с.85]. Таким чином, при стратегічному розвитку страхового сектору необхідно вирішення питання щодо ризик-менеджменту, а також проведення фінансового моніторингу при управлінні страховим портфелем.

Висновки до 1 розділу

Розглядаючи вищенаведені визначення, можемо зробити висновки, що під «страховим портфелем» розуміється певний обсяг сукупної відповідальності страхових або перестрахових організацій за всіма діючими страховими (перестраховальними) договорами. Іншими словами, він характеризується фактичною величиною об'єктів, що застраховані підтверджених кількістю страхових договорів у справах страховиків. Управління портфелем страхових компаній нерозривно пов'язано з галузями та видами, які вони пропонують на ринку страхових послуг. Страховики прагнуть отримувати прибуток від здійснення своєї діяльності, тому продавці страхових послуг повинні мати достатній рівень фінансової забезпеченості. В страховій практиці основними індикаторами стійкості та ефективної діяльності страховиків являються фінансові показники, які відіграють важливу роль, а саме: величина статутного капіталу, розмір страхових резервів, обсяги страхових відшкодувань (виплат), розміри страхових платежів (премій). Основою успішного стратегічного управління страховою організацією при цьому виступають зростання їх фінансового потенціалу і збільшення вартості активів. Отже, враховуючи фінансовий потенціал страховикам слід сформулювати таку концепцію управління портфелем, при здійсненні якої відбувається формування грошових потоків в страховій, інвестиційній і економічній діяльності. Визначення сучасних методологічних аспектів розвитку страхового ринку України в умовах посилення конкурентоспроможності, а також адаптація національного страхового сектору до вимог світового фінансового ринку являються першочерговими завданнями удосконалення управління діяльністю страхових організацій.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПАТ «СТРАХОВА КОМПАНІЯ «УКРАЇНСЬКА СТРАХОВА ГРУПА»

2.1. Фінансово-економічна характеристика ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»

Здійснення діяльності Приватного акціонерного товариства «Страхова компанія «Українська страхова група» (англ. «IC» «USG» PJSC) відбувається за місцезнаходженням м. Київ, вул. І.Федорова, 32а. ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» має високий рейтинг на страховому ринку, оскільки відповідає нормативам фінансової надійності, ліквідності, норми активів і обсягам регулятивного капіталу.

ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» розпочала свою діяльність ще в 2000 році, фінансові ресурси якої складається з 100% українського капіталу. В 2008 році страхова компанія стала повноправним учасником провідної австрійської страхової групи «Vienna Insurance Group» що зробило страховика ще більш міцним і фінансово надійним.

В рейтингу ТОП- страховиків компанія в першому півріччі 2023 року є лідером за вихідним перестрахованням, так, розмір питомої ваги перестраховання у страхових платежах за 6 місяців 2023 року склав 48,69 %. Також страхова організація посідає 3 місце за прямим страхуванням, розміри страхових премій якої склали 1460970 тис.грн., і обсягами страхових резервів в сумі 2269764,1 тис.грн. та рівнем покриття інвестиційними активами та грошовими засобами страхових резервів – нетто – 0,81%. При цьому значення коефіцієнту забезпеченості власними засобами склав в 2023 році 0,37%., ПАТ «СК «УСГ» знаходиться на 6 місці ринку добровольного медичного страхування за розміром страхових платежів 174 720,3 тис.грн., 8 місце за чистими страховими платежами - 752166,4 тис.грн.

Страхова компанія входить в першу п'ятірку ТОП-страховиків за страховими платежами з наступних видів страхування: особисте страхування

(крім страхування життя) – 185703,9 тис.грн., майнове страхування – 485652,8 тис.грн., страхування відповідальності – 38340,5 тис.грн., обов’язкове страхування – 756183,8 тис.грн. Питома вага перестраховання у страхових платежах за підсумками першого півріччя 2023 року в страховій компанії складає 48,69%, а частка страхових платежів, належних перестраховикам складає 713714,7 тис.грн., Отже, темпи приросту сум страхових платежів ПАТ «СК «Українська страхова група» становить 10,85 % порівняно з таким же періодом 2022 року. Вартість активів страховика в 2023 році складається в загальній сумі 3743313,4 тис.грн., в тому числі основних засобів – 19337,9 тис.грн., довгострокові фінансових інвестицій – 76263,1 тис.грн., поточних фінансових інвестицій – 576614,4 тис.грн., грошових засобів та їх еквівалентів в розмірі –1161056,4 тис.грн., інші активи склали 1910041,6 тис.грн. Варто відзначити, що станом на 30 червня 2023 року розміри гарантійного фонду страхової організації склали 344852 тис.грн., з них додатковому капіталу належить – 81941,5 тис.грн, резервному капіталу – 191537,5 тис.грн., нерозподіленому прибутку – 71373 тис.грн. Вартість власного капіталу ПАТ «СК «УСГ» склав протягом 2023 року 623510,1, частка якого у валюті балансу становила 16,66%, в тому числі сплаченого капіталу – 278659 тис.грн.

В штаті співробітників компанії працює на постійній основі більш, ніж 700 фахівців. ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» володіє корпоративними правами 6 компаній: ТДВ СТДВ «Глобус», «УСГ Консалтинг», ТОВ «ВІГ Сервісез Україна», ТОВ «Медична Клініка «Дія», ТОВ «АК «УСД», ЗАТ «Сільвер Тауер». ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» надає страхові послуги в галузі майнового, особистого страхування, а також страхування відповідальності. Діючі програми перестраховання включають певні страхові послуги, за якими сформовано страховий портфель страхової компанії. До інших видів діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» відносяться: перестрахові операції, оцінка збитків і ризиків за різними

видами страхування, страхова посередницька діяльність, консалтингова діяльність в сфері недержавного пенсійного страхування .

2.2. Фінансовий аналіз показників діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»

Фінансова звітність ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» має наступну характеристику основних показників діяльності компанії, наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Оцінка динаміки основних показників фінансової звітності ПАТ СК «Українська страхова група», тис.грн.

Показники	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022 р.	Приріст 2022р.до 2018р.,%
Статутний капітал	114259	209259	278659,5	278659,5	278659,5	243,88
Чистий прибуток	31804	576	65404	21205	85011	267,30
Активи	1001212	1905747	4755891,4	2944328,1	3437765,4	343,36
Зобов'язання	81556	176124	4144692	223188	653558	801,36

Як видно з аналізу таблиці 2.1, динаміка основних показників фінансової звітності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» за період з 2018р.до 2022 р. є позитивною. Так, обсяг статутного капіталу збільшився в 2,43 рази, також підвищилась вартість активів в 3,43 рази, а сума чистого прибутку зросла на 167,3 % тобто на 53207 тис.грн., що свідчить про високу ефективність діяльності компанії. Разом з тим, зросла і

величина зобов'язань страхової компанії у 8 разів, що говорить про наявність боргів перед клієнтами та інвесторами.

В таблиці 2.2 проаналізуємо коефіцієнти оцінки майнового стану ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 роках.

Таблиця 2.2.

Аналіз динамки показників майнового стану ПАТ «СК «Українська страхова група» в 2018-2022 роках

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	2022 р. у % до 2018 р.
Частка оборотних виробничих фондів	0,006	0,005	0,001	0,004	0,003	48,75
Частка основних засобів в активах	0,023	0,030	0,006	0,007	0,006	26,26
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,595	0,558	0,633	0,667	0,682	114,64
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,405	0,442	0,367	0,333	0,318	78,52
Частка оборотних виробничих активів	0,004	0,004	0,001	0,002	0,002	44,04
Частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах	0,006	0,005	0,002	0,004	0,003	48,75
Коефіцієнт мобільності активів	2,485	0,106	5,530	1,449	2,424	97,55

Графічно відобразимо показники оцінки майнового стану ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр. на рисунку 2.1, на якому видно, що в 2022 році відбувалось зменшення частки

оборотних виробничих активів на 55,96%, частки основних засобів в активах 73,74%. Тобто питома вага основних засобів в активах в 2018 році становила 2,3%, а в 2022 році складає лише – 0,6%, що вказує на зростання обсягів оборотного капіталу. Також в досліджених роках за результатами діяльності страхової компанії відбувалось зростання коефіцієнту зношення основних засобів на 14,64%.

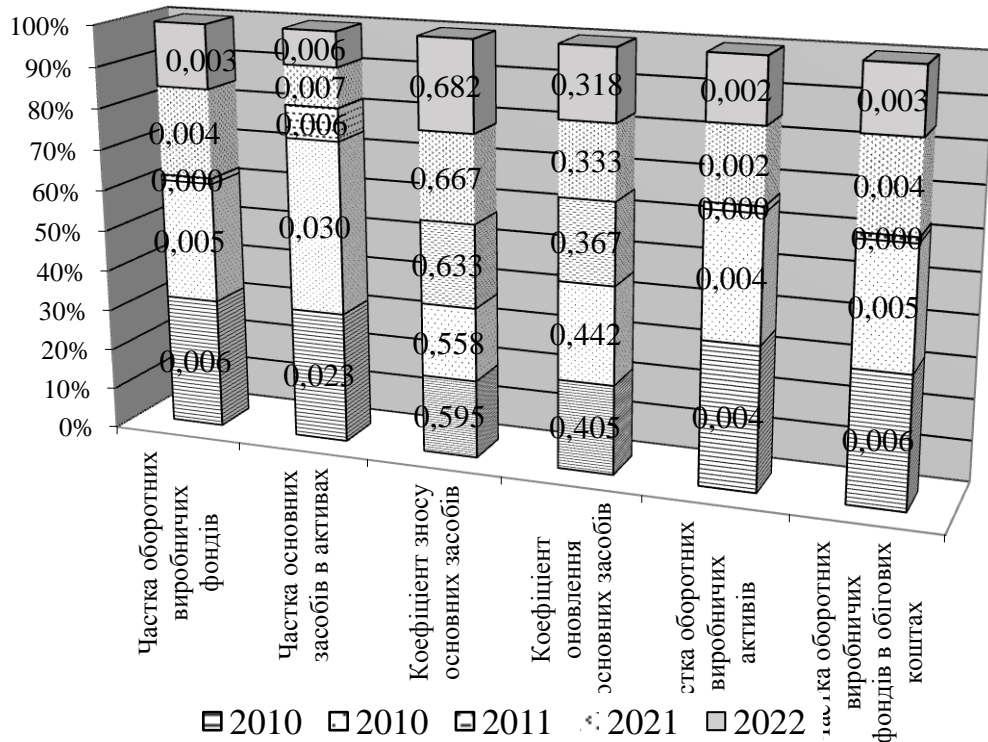

Рис.2.1. Оцінка динаміки показників майнового стану ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр.

Проведені розрахунки показників оцінки майнового стану ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група», свідчать що протягом 2018-2022 років спостерігалось зниження частки оборотного виробничого капіталу на 0,003 або на 51,25%, аналогічно зменшилась частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах. Коефіцієнт мобільності активів в 2018-2022рр. знизився несуттєво - на 2,45%.

Аналіз динамки показників ділової активності ПАТ СК «Українська страхова група», наведений в додатку А свідчить про позитивні зміни, які відбувались протягом останніх п'яти років. Так, тенденцію до зростання мають наступні показники: оборотність активів ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації зростає на 0,837, коефіцієнт оборотності обігових коштів став більшим на 1,064.

На рисунку 2.2 наведено графічне відображення динамки коефіцієнтів ділової активності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр., яке свідчить про позитивні зміни досліджених показників.

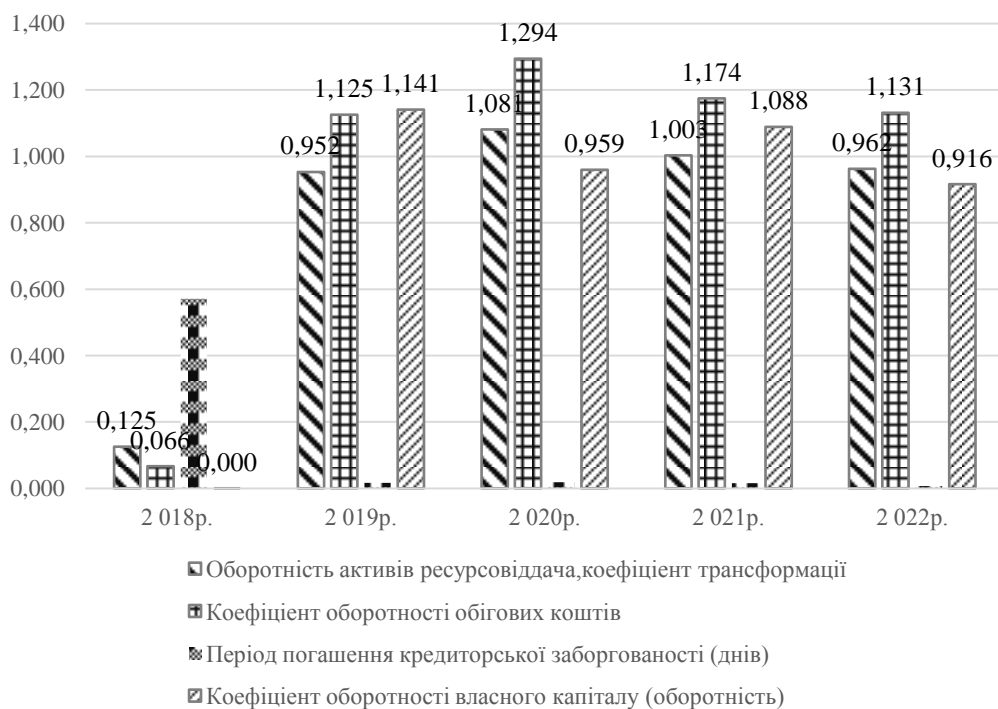

Рис.2.2. Аналіз динамки коефіцієнтів ділової активності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр.

У відповідності з рисунком 2.2 видно, що значення коефіцієнту оборотності власного капіталу зросло на 0,916, значення коефіцієнту оборотності запасів підвищилося на 4208,9, а коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості збільшилося на 4,987 обороти.

Оцінка динамки показників фінансової стійкості ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр., наведена в таблиці

2.3, має тенденцію до покращення і свідчить про збільшення коефіцієнту фінансування на 1, 6907, коефіцієнту автономії - на 0,0492, коефіцієнту мультиплікації власного капіталу на 2,4903.

Таблиця 2.3

Оцінка динаміки показників фінансової стійкості ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр.

Показник	2018	2019	2020	2021	2022	2022р. до2018р., +/-
Коефіцієнт фінансування	1,6339	1,9824	1,5847	3,7176	3,3247	1,6907
Коефіцієнт автономії	0,5734	0,6106	0,2037	0,7283	0,6226	0,0492
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,1013	- 21,6272	-0,1916	- 1,0845	- 0,5597	-0,6610
Коефіцієнт мультиплікації власного капіталу	2,8495	3,2469	7,7812	5,1045	5,3398	2,4903
Коефіцієнт співвідношення позикового та власного капіталу	0,2156	0,2645	0,2882	0,3869	1,0152	0,7996
Коефіцієнт довгострокового залучення позикового капіталу	0,6203	0,6647	0,6131	0,7880	0,7688	0,1484
Коефіцієнт маневреності власного та позикового капіталу	1,6120	1,5044	0,3981	1,2690	1,3008	-0,3112
Коефіцієнт заборгованості	0,6491	0,6920	0,2407	0,8041	0,8127	0,1637

Також в аналізованому періоді відбувається зменшення коефіцієнту маневрування власних коштів на 0,661, і коефіцієнту маневреності власного та довгострокового позикового капіталу на 0,3112. В 2022 році в ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» спостерігається збільшення коефіцієнту заборгованості на 0,1637, коефіцієнту довгострокового залучення позикового капіталу на 0,1484 порівняно з 2018 роком.

2.3. Горизонтальний і вертикальний аналіз активів і пасивів ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»

Наведені дані в додатку В структури та вертикального аналізу активів ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» у 2018-2022 рр., свідчать, що в структурі активів переважну частку займають оборотні активи (70,61%), в тому числі грошовим коштам та їх еквівалентам належить 42,63%.

Схематично структуру активів ПАТ «Українська страхова група» представимо на рисунку 2.3.

Рис.2.3. Структура активів ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2022 рр.

Разом з тим в страховій компанії збільшилась питома вага необоротних активів в 2022 році на 3,04 % п., а в 2021 році на 13,99 процентних пунктів. В страховій компанії доля поточних фінансових інвестицій зросла в 2021 році на 1,54 процентних пунктів, а в 2022 р. на 1,37 процентних пунктів і склала 9,89% порівняно з 2018 р. Частка перестраховика у страхових резервах за підсумками 2021 року показала перевищення на 19,24% пунктів, тоді як в 2022 році вона зменшилась на 3,4 %п. в порівнянні з 2018 р. Питома вага залишку коштів у централізованих страхових резервних фондах впродовж 2018-2022 років має тенденцію до підвищення на 12,66 %п., що є позитивним для компанії.

В додатку Д розглянемо горизонтальний аналіз та структуру пасивів ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» у 2018-2022 рр. Склад і динаміка структури пасивів характеризується в цілому позитивними змінами, які свідчать, що страхові резерви займають переважну частку – 62,26 %, в тому числі зросла питома вага резерву збитків (резерву належних виплат) на 3,5 % пункти в 2022 році, а в 2022 р. – на 20,32 % п.

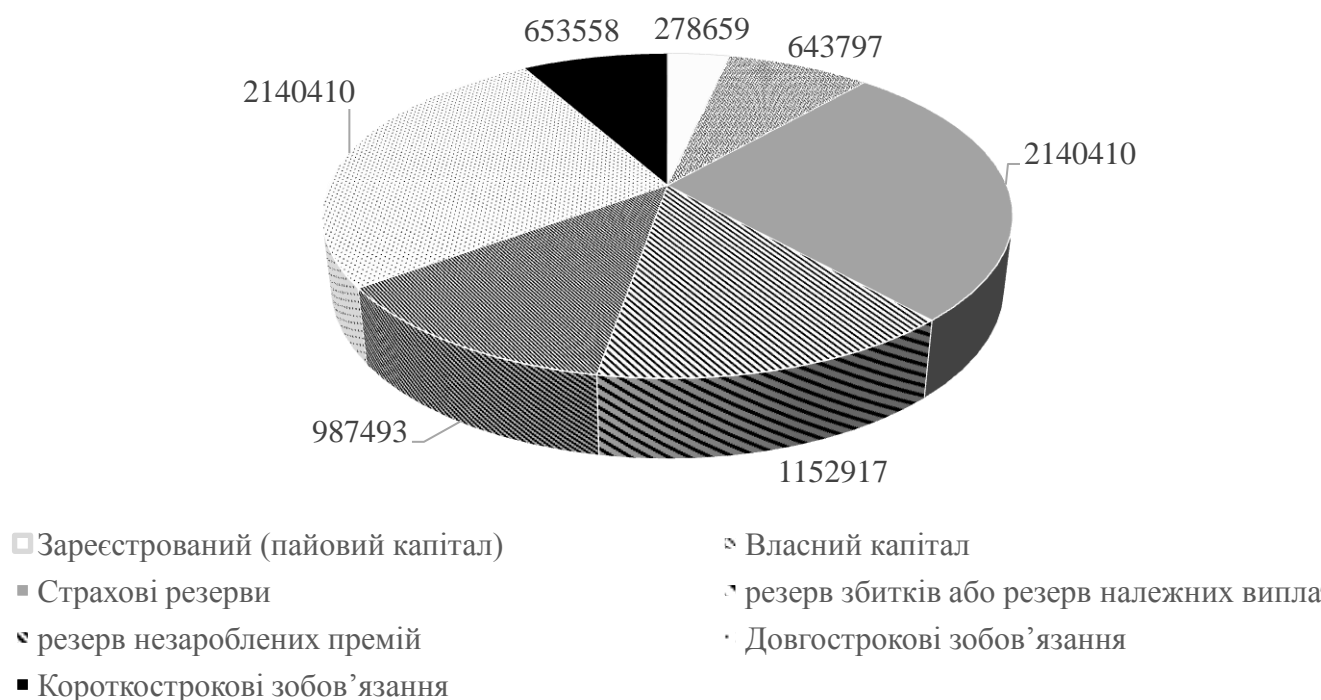

Рис.2.4. Склад та структура джерел фінансування ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2022 рр.

Зростання страхових резервів страхової компанії в 2022 році відбувалось протягом дослідженого звітнього року на рівні 1667544 тис.грн., тобто вони підвищились в 4,5 рази порівняно з 2018 роком. Вартість власного капіталу компанії протягом 2018-2022 років підвищилась на 335435 тис.грн., тобто в 2,2 рази, що говорить про позитивну динаміку, але його питома вага зменшилась на 12,07% пункти. Вартість зареєстрованого (пайового) капіталу а аналізовані роки підвищилась в 2,4 рази, або на 164400 тис.грн. В страховій компанії сума короткострокових зобов'язань стала більшою за останні 5 років на 590707 тис.грн., це становить майже 4% приросту порівняно з 2018 роком.

В таблиці 2.4 наведені основні показники діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» » в 2018-2022рр., які мають високі темпи зростання.

Таблиця 2.4

Основні показники діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміни 2022р. до 2018 р., +/-	Темпи приросту 2022р. до 2018 р., %
Статутний капітал	114259	209259	278659,5	278659,5	278659,5	164401	243,88
Активи	1001212	1905747	4755891,4	2944328,1	3437765,4	2436553	343,36
Страхові платежі	951802	1879400	1913206,2	2347064,9	3167509,9	2215708	332,79
Страхові виплати	487827	673100	913986,3	2791624	787592,3	299765	161,45

Страхові резерви	611295	1221138	3968568,4	2144329,8	2140409,9	1529115	350,14
------------------	--------	---------	-----------	-----------	-----------	---------	--------

Сума страхових платежів страховика в дослідженому періоді збільшилась на 2215708 тис.грн., а страхових виплат – на 61,45% , або 299765 тис.грн. Страхові резерви стали більшими в 3,5 рази або підвищили свою вартість на 1529115 тис.грн. На рисунку 2.6 наочно відображено динаміку основних показників діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022рр.

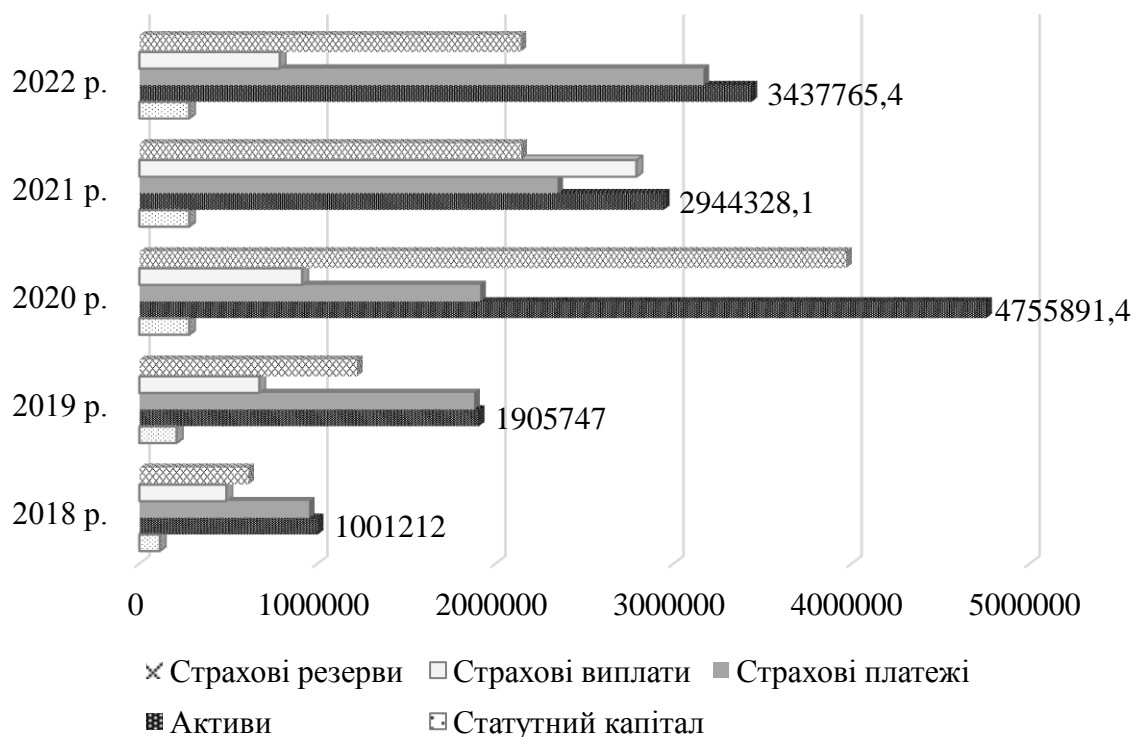

Рис. 2.5. Динаміка основних показників діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022рр.

Розглянемо далі оцінку динаміки показників рентабельності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр. в таблиці 2.5. Розраховані показники рентабельності страхової компанії свідчать про зниження вартості активів впродовж 2020-2022 рр., що вплинуло на їх рентабельність.

Також тенденцію до зменшення показав рівень рентабельності позикового капіталу страховика в 2022 році на 0,42 процентних пункти порівняно з 2018 роком. Рівень рентабельності інвестиційної діяльності має несуттєве зменшення на 1,08 процентний пункт в порівнянні з 2018 роком, але якщо порівняти значення 2022 р. цього показника з 2021 р., то побачимо дуже позитивну динаміку і його зростання на 17,58 процентних пункти.

Графічну побудову динаміки рентабельності активів, власного і позикового капіталу та ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» представлено на рисунках 2.7 і 2.8, відповідно до яких видно, що рівень рентабельності активів знизився на 0,05 процентних пункти, це свідчить про зменшення отриманого прибутку на одиницю вартості активів.

Таблиця 2.5

Оцінка динаміки показників рентабельності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр.

Показники	2018	2019	2020	2021	2022	Абсолютні зміни 2022р. до 2018 р., +/-
Рентабельність активів (РА)	2,52	0,06	1,38	0,72	2,47	-0,05
Рентабельність власного капіталу (РВК)	7,90	0,21	11,77	4,04	14,53	6,63
Рентабельність позикового капіталу (РПК)	4,39	0,09	6,75	0,99	3,97	-0,42
Рентабельність страхової діяльності (РСД)	2,47	0,04	4,04	1,18	3,69	1,22
Рентабельність інвестиційної діяльності (РІД)	28,04	10,50	28,94	9,39	26,97	-1,08

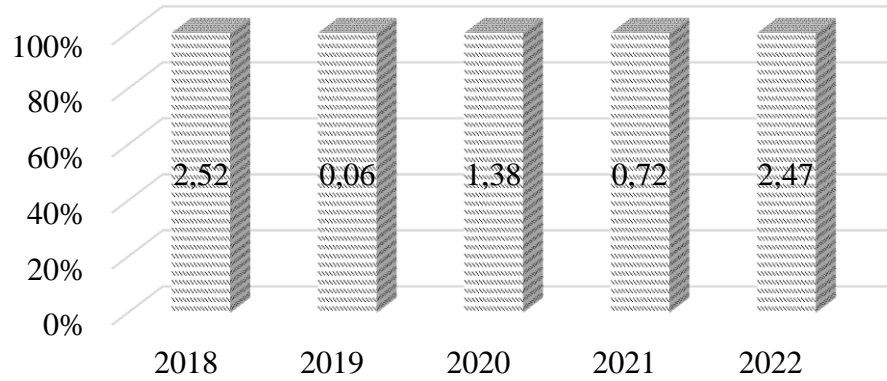

Рис. 2.6. Аналіз коефіцієнтів рентабельності активів ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»

Але разом з негативними змінами в 2022 році покращився рівень рентабельності страхової діяльності на 1,22 процентний пункт, що підтверджує ефективність діяльності страхової компанії.

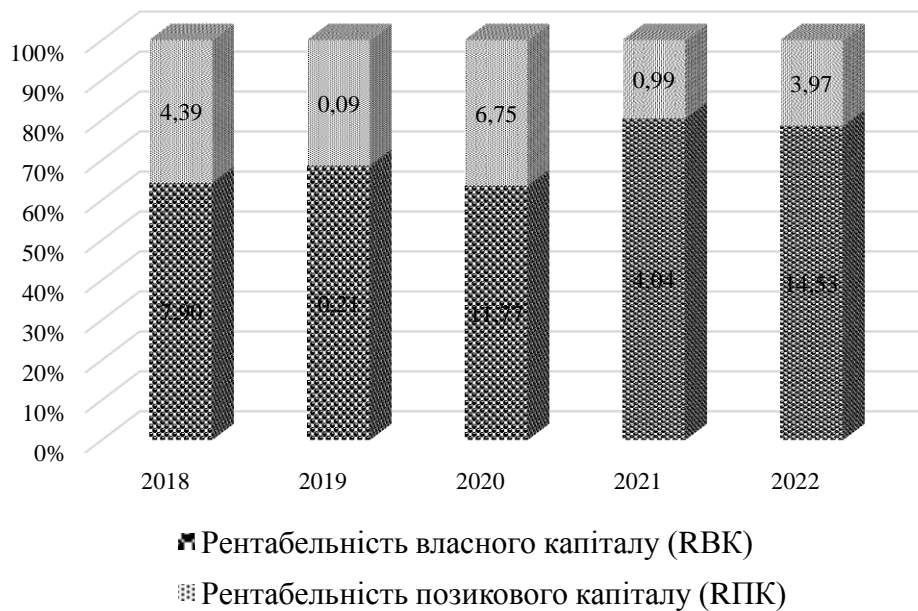

Рис.2.7. Аналіз динаміки рентабельності власного і позикового капіталу ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр.

Розрахунки показників фінансової стійкості і платоспроможності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2019-2022 рр., наведені в таблиці 2.7, вказують на негативні зміни, оскільки відбувається зменшення

показника фінансової автономії на 0,12 або 38,71%, коефіцієнту поточної ліквідності – на 0,76 або 58,87 %, коефіцієнту абсолютної ліквідності на 3,64 або 56,94 %.

Така ситуація вказує на втрату здатності страхової компанії розраховуватись вчасно з клієнтами, інвесторами та кредиторами, що говорить про зниження рівня її платоспроможності в 2022 році, ніж в 2018р. Однак, розраховані коефіцієнти мають значення в нормативних межах, а це означає, що рівень загрози втрати платоспроможності в страховій компанії є мінімальним.

Розрахункові результати аналізу динаміки показників фінансової стійкості і платоспроможності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2019-2022 рр. представимо в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7.

Аналіз динаміки показників фінансової стійкості і платоспроможності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2019-2022 рр.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Абсолют. Відхилен. 2022р. до 2018 р., +/-	Відносн. приріст 2022р. до 2018р., %
Фінансова автономія	0,31	0,29	0,13	0,20	0,19	-0,12	61,29
Коефіцієнт поточної ліквідності	9,02	4,89	4,14	7,87	3,71	-0,76	41,13
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	6,41	5,69	5,02	2,55	2,76	-3,64	43,06

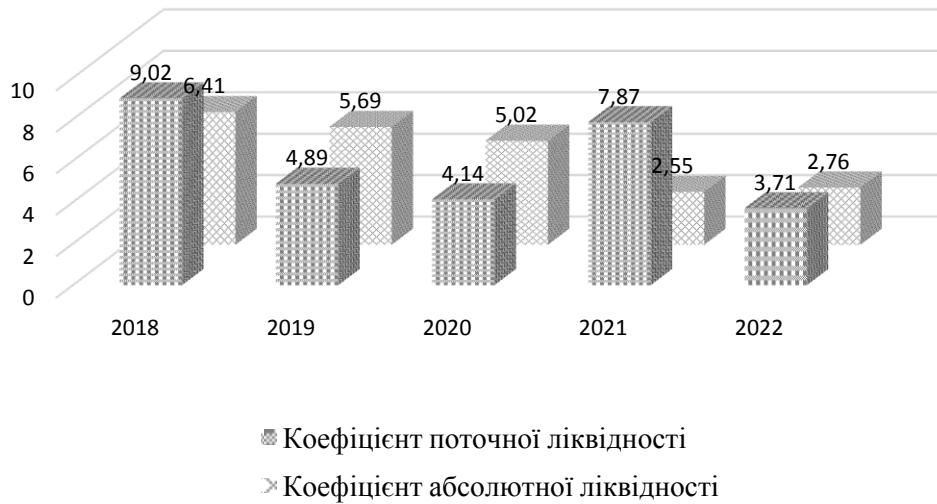

Рис.2.8. Оцінка динаміки коефіцієнтів ліквідності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр.

Наочно динаміку показників фінансової стійкості і платоспроможності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2019-2022 рр. відображено на рисунку 2.8, відповідно до якого видно, що найвищими показниками коефіцієнту поточної ліквідності були значення 2018 і 2021 року і склали відповідно 9,002 і 7,87. В цілому коефіцієнти ліквідності мають тенденцію до зниження, що вказує на низький рівень платоспроможності компанії.

Висновки до 2 розділу

Провівши аналіз фінансових показників діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» за період з 2018р.до 2022 р., можна стверджувати, що динаміка основних показників фінансової звітності є позитивною. Так, обсяг статутного капіталу збільшився в 3,43рази, так само підвищилась вартість активів, а сума чистого прибутку зросла на 167,3 % тобто на 53207 тис.грн., що свідчить про високу ефективність діяльності компанії. Разом з тим, зросла і величина зобов'язань страхової компанії у 8 разів, що говорить про наявність боргів перед клієнтами та інвесторами. Проведені розрахунки показників оцінки майнового стану ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група», свідчать що протягом 2018-2022 років спостерігалось зниження частки оборотного виробничого капіталу на 0,003 або на 51,25%, аналогічно зменшилась частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах. Коефіцієнт мобільності активів в 2018-2022рр. знизився несуттєво - на 2,45%.

Аналіз динамки показників ділової активності ПАТ СК «Українська страхова група», наведений в додатку А свідчить про позитивні зміни, які відбувались протягом останніх п'яти років. Так, тенденцію до зростання мають наступні показники: оборотність активів ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації зросла на 0,837, коефіцієнт оборотності о бігових коштів став більшим на 1,064, коефіцієнт оборотності запасів підвищився на 4208,9, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 4,987 обороти, значення коефіцієнту оборотності власного капіталу зросло на 0,916.

Оцінка динаміки показників фінансової стійкості ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр. має тенденцію до покращення і свідчить про збільшення коефіцієнту фінансування на 1, 6907, коефіцієнту автономії - на 0,0492, коефіцієнту мультиплікації власного капіталу на 2,4903. Також в аналізованому періоді відбувається зменшення

коефіцієнту маневрування власних коштів на 0,661, і коефіцієнту маневреності власного та довгострокового позикового капіталу на 0,3112. В 2022 році в ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» спостерігається збільшення коефіцієнту заборгованості на 0,1637, коефіцієнту довгострокового залучення позикового капіталу на 0,1484 порівняно з 2018 роком.

В структурі активів компанії переважну частку займають оборотні активи (70,61%), в тому числі грошовим коштам та їх еквівалентам належить 42,63%. Разом з тим в страховій компанії збільшилась питома вага необоротних активів в 2022 році на 3,04 % п., а в 2021 році на 13,99 процентних пунктів. В страховій компанії доля поточних фінансових інвестицій зросла в 2021 році на 1,54 процентних пунктів, а в 2022 р. на 1,37 процентних пунктів і склала 9,89% порівняно з 2018 р. Частка перестраховика у страхових резервах за підсумками 2021 року показала перевищення на 19,24% пунктів, тоді як в 2022 році вона зменшилась на 3,4 %п. в порівнянні з 2018 р. Питома вага залишку коштів у централізованих страхових резервних фондах впродовж 2018-2022 років має тенденцію до підвищення на 12,66 %п., що є позитивним для компанії.

Склад і динаміка структури пасивів характеризується в цілому позитивними змінами, які свідчать, що страхові резерви займають переважну частку – 62,26 %, в тому числі зросла питома вага резерву збитків (резерву належних виплат) на 3,5 % пункти в 2022 році, а в 2022 р. – на 20,32 % п. Зростання страхових резервів страхової компанії в 2022 році відбувалось протягом дослідженого звітнього року на рівні 1667544тис.грн., тобто вони підвищились в 4,5 рази порівняно з 2018 роком. Вартість власного капіталу компанії протягом 2018-2022 років підвищилась на 335435 тис.грн., тобто в 2,2 рази, що говорить про позитивну динаміку, але його питома вага зменшилась на 12,07% пункти. Вартість зареєстрованого (пайового) капіталу а аналізовані роки підвищилась в 2,4 рази, або на 164400 тис.грн. В страховій компанії сума короткострокових зобов'язань стала більшою за

останні 5 років на 590707 тис.грн., це становить майже 4% приросту порівняно з 2018 роком. Сума страхових платежів страховика в дослідженому періоді збільшилась на 2215708 тис.грн., а страхових виплат – на 61,45% , або 299765 тис.грн. Страхові резерви стали більшими в 3,5 рази або підвищили свою вартість на 1529115 тис.грн.

Розраховані показники рентабельності страхової компанії свідчать про зниження рентабельності активів впродовж 2018-2022 рр. на 0,05 процентних пункти. Але разом з негативними змінами в 2022 році покращився рівень рентабельності страхової діяльності на 1,22 процентний пункт, що підтверджує ефективність діяльності страхової компанії.

Також тенденцію до зменшення показав рівень рентабельності позикового капіталу страховика в 2022 році на 0,42 процентних пункти порівняно з 2018 роком. Рівень рентабельності інвестиційної діяльності має несуттєве зменшення на 1,08 процентний пункт в порівнянні з 2018 роком, але якщо порівняти значення 2022 р. цього показника з 2021 р., то побачимо дуже позитивну динаміку і його зростання на 17,58 процентних пункти.

Розрахунки показників фінансової стійкості і платоспроможності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2019-2022 рр., наведені в таблиці 2.7, вказують на негативні зміни, оскільки відбувається зменшення показника фінансової автономії на 0,12 або 38,71%, коефіцієнту поточної ліквідності – на 0,76 або 58,87 %, коефіцієнту абсолютної ліквідності на 3,64 або 56,94 %.

Така ситуація вказує на втрату здатності страхової компанії розраховуватись вчасно з клієнтами, інвесторами та кредиторами, що говорить про зниження рівня її платоспроможності в 2022 році, ніж в 2018р. Однак, розраховані коефіцієнти мають значення в нормативних межах, а це означає, що рівень загрози втрати платоспроможності в страховій компанії є мінімальним. Найвищими показниками коефіцієнту поточної ліквідності були значення 2018 і 2021 року і склали відповідно 9,002 і 7,87. В цілому

коефіцієнти ліквідності мають тенденцію до зниження, що вказує на низький рівень платоспроможності компанії.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПОРТФЕЛЕМ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

3.1. Напрями удосконалення управління портфелем страхової компанії ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»

При забезпеченні збалансованої структури портфеля страхової компанії необхідно враховувати достатність забезпечення фінансовими ресурсами, рівень фінансової стійкості і надійності, поріг платоспроможності, ефективність використання активів і капіталу, рентабельність страхових послуг, а також диверсифікованість ризиків страхових угод, які укладаються страховиками.

Попри наявності існуючих методологічних підходів а управлінні портфелем страхової компанії, виникає розуміння необхідного дослідження страховиками кон'юнктурних змін на страховому ринку викликаними динамікою і структурою виплати страхових відшкодувань, коливання розмірів страхових сум і лімітів відповідальності страховика за певними групами ризиків і видами страхування, оцінкою якості страхових послуг, платіжним забезпеченням фінансових зобов'язань. В процесі удосконалення управління портфелем страхової компанії повинні також оцінюватись умови страхових договорів, методи управління страховим портфелем, методика актуарних розрахунків, технічні прийоми оцінки страхових ризиків та їх мінімізація, форми перестраховальних операцій, порядок створення страховиками страхових і технічних резервів, а також розміщення грошових коштів і активів в них страховиками.

Відобразимо графічно на рисунку 3.1 удосконалену систему управління портфелем страхової компанії страховими компаніями.

З метою підвищення ефективності страхових компаній здійснюючи процедуру управління страхового портфеля, страховикам слід приділяти

особливу увагу оцінці та аналізу його якісних та абсолютних показників, що в певній мірі характеризують співвідношення певних страхових послуг за формами та видами страхування.

Рис.3.1. Удосконалена система управління портфелем страховими компаніями

Джерело: розроблено автором

Таким чином, можемо зробити підсумок, що при управлінні страховим портфелем необхідно враховувати страховим компаніям не тільки принципи, функції і методи страхування, а і складові кількісного та якісного оцінювання індикативних показників, які в цілому надають змогу своєчасно і превентивно застосовувати заходи спрямовані на стабілізацію і збалансування, оптимізацію співвідношення доходів і ризиків страхового портфелю та, як наслідок, підвищення ефективності страхової діяльності.

3.2. Регресійна модель впливу факторів на формування страхового портфелю ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»

Для визначення впливу факторів на формування страхового портфелю страхової компанії ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» за допомогою рівнянь регресії побудуємо багатофакторну економетричну модель, розрахунки якої наведено в додатках Ж і З. Використаємо в регресійній моделі наступні показники: впливовими факторами виступають X_1 – страхові платежі, X_2 – страхові виплати, X_3 – страхові резерви, а результативний показником обрано вартість активів (Y) ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група».

№ періоду	Активи (Y)	Страхові платежі (X_1)	Страхові виплати (X_2)	Страхові резерви (X_3)
1	1001212,0	951802	487827	611295
2	1905747,0	1879400	673100	1221138
3	4755891,4	1913206,2	913986,3	3968568,4
4	2944328,1	2347064,9	2791624	2144329,8
5	3437765,4	3167510	787592,3	2140410

Підсумки регресійного аналізу залежності активів страхової компанії від чистого прибутку та зобов'язань свідчать, що рівняння лінійної регресійної моделі виглядатиме наступним чином:

$$Y = -8617,21 + 0,409818X_1 - 0,07043X_2 + 1,01945X_3 \quad (3.1)$$

Результати регресійної багатофакторної моделі для побудови рівняння залежності активів ПАТ «СК «Українська страхова група», відображені в додатку Ж, свідчать, що побудована регресійна модель є надійною на 99,97%.

Використовуючи комп'ютерну програму Excel побудуємо лінійну регресійну модель залежності вартості активів від страхових платежів, страхових виплат

і страхових резервів на підставі даних річного звіту ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» за період з 2018 р. до 2022 року. Вихідні дані для побудови лінійної регресії залежності вартості активів та страхових платежів (внесків) представлено в таблиці 3.2.

Таблиця 3.3

Вихідні дані для побудови лінійної регресії залежності вартості активів та страхових платежів (внесків)

Рік	Вартість активів, тис.грн.	Страхові платежі (внески, премії), тис.грн.
2018	1001212,0	487827
2019	1905747,0	673100
2020	4755891,4	913986,3
2021	2944328,1	2791624
2022	3437765,4	787592,3

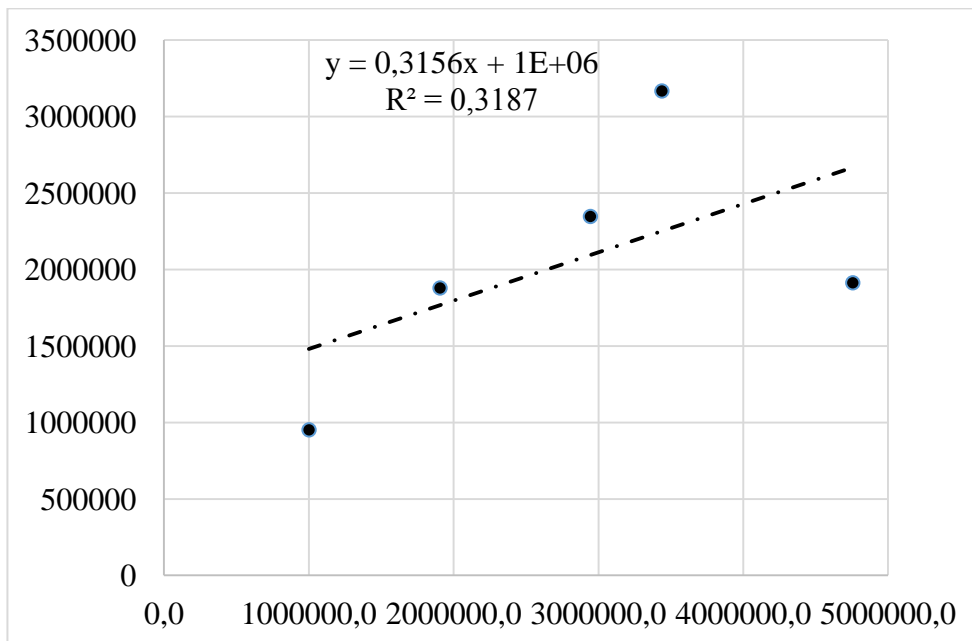

Рис.3.2. Регресійна лінійна модель залежності активів від страхових платежів (премій) ПАТ «СК «Українська страхова група»

Відображена на рисунку 3.2 регресійна лінійна модель залежності активів від страхових платежів (премій) ПАТ «СК «Українська страхова

група» показала, що рівняння регресійної моделі має позитивну динаміку і показує зростання досліджених показників. Оскільки досліджені показники мають певну взаємозалежність на рівні 31,87 % це підтверджується коефіцієнтом детермінації $R^2 = 0,3187$. Залишок частки 0,6813 вказує на залежність дослідженого параметру від інших чинників і показників.

Таблиця 3.4

Вихідні дані для побудови лінійної регресії залежності вартості активів та страхових виплат

Рік	Вартість активів, тис.грн.	Страхові виплати, тис.грн.
2018	1001212,0	487827
2019	1905747,0	673100
2020	4755891,4	913986,3
2021	2944328,1	2791624
2022	3437765,4	787592,3

Результати побудови класичної лінійної регресійної моделі залежності вартості активів та страхових виплат, наведені в таблиці 3.4 і на рисунку 3.3 доводять низький взаємозв'язок досліджених параметрів (4,6%), на яку впливає низьке значення коефіцієнту $R^2 = 0,046$.

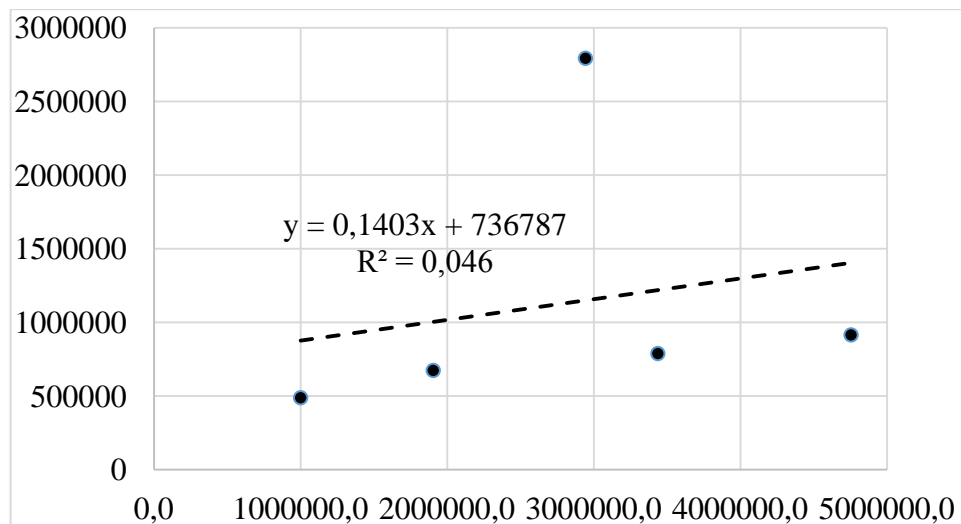

Рис.3.3. Регресійна лінійна модель залежності активів від страхових виплат ПАТ «СК «Українська страхова група»

Регресійна лінійна модель залежності активів від страхових резервів ПАТ «СК «Українська страхова група» побудована за даними таблиці 3.5, що використані в розрахунках набуває такого вигляду:

$$Y = 0,8632x - 407636 \quad (3.2)$$

Таблиця 3.5

Вихідні дані для побудови лінійної регресії залежності вартості активів та страхових резервів

Роки	Сума активів, тис.грн.	Страхові резерви, тис.грн.
2018	67000	611295
2019	66091	1221138
2020	31311	3968568,4
2021	-16540	2144329,8
2022	-145162	2140410

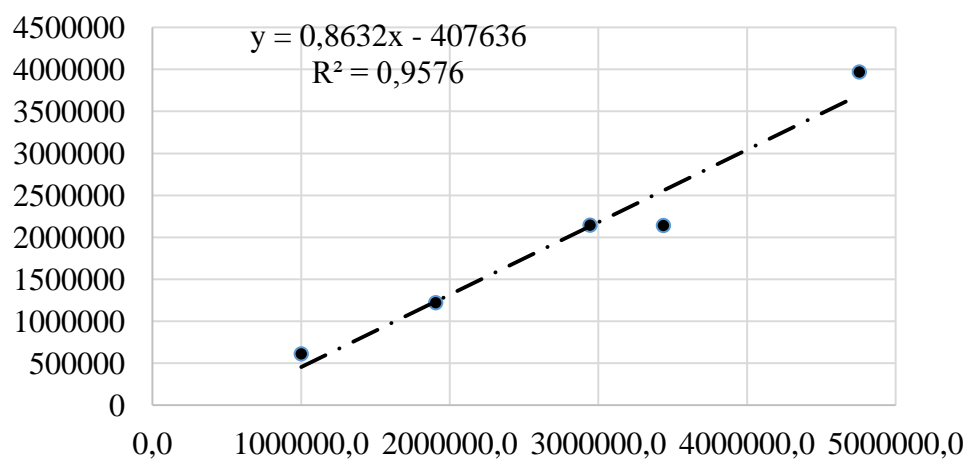

Рис.3.4. Регресійна лінійна модель залежності вартості активів від страхових резервів ПАТ «СК «Українська страхова група»

Зображений на рисунку 3.4 індекс кореляції пояснює зміни взаємозв'язку досліджених факторів на рівні 95,76%, що говорить про

високий ступінь залежності вартості активів від страхових резервів ПАТ «СК «Українська страхова група».

3.3. Побудова економетричної моделі та прогноз показників страхової діяльності ПАТ «СК «Українська страхова група»

Використовуючи інформаційні технології комп'ютерної програми Excel побудуємо аналітичні тренди вирівнювання та прогнозні показники вартості активів ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» за допомогою методу найменших квадратів, допоміжні розрахунки яких представимо в таблиці 3.6. Отримані рівняння лінійного та поліноміального трендів вартості активів страхової компанії свідчать, що максимального значення вартість активів досягає 4582495,15 тис.грн. за умовами лінійної моделі $y = 337811x + 2E+06$, при значення коефіцієнту детермінації $R^2 = 0,241$, який доказує щільність зв'язку досліджених факторів в межах 24,1%.

Таблиця 3.6.

Допоміжні розрахунки для рівнянь тренда та прогнозу активів ПАТ «СК «Українська страхова група»

Вихідні дані		Елементи для розрахунку параметрів							
		$y_t = a_0 + a_1 * t$				$y_t = a_0 + a_1 * t + a_2 * t^2$			
Роки	Вартість активів, тис.грн.	t	t ²	yt	y _t	t ³	t ⁴	yt ²	y _t
2018	1001212,0	1	1	1001212	1626651,2	1	1	1001212	843236,4714
2019	1905747,0	2	4	3811494	2217819,99	8	16	7622988	2609527,354
2020	4755891,4	3	9	14267674,2	2808988,78	27	81	42803023	3592403,509
2022	2944328,1	4	16	11777312,4	3400157,57	64	256	47109250	3791864,934
2023	3437765,4	5	25	17188827	3991326,36	125	625	85944135	3207911,631
СУММ: 2018- 2022	14044943,9	15	55	48046519,6	14044943,9	225	979	184480607,2	14044943,9
2024	прогноз	4582495,15				1840543,6			

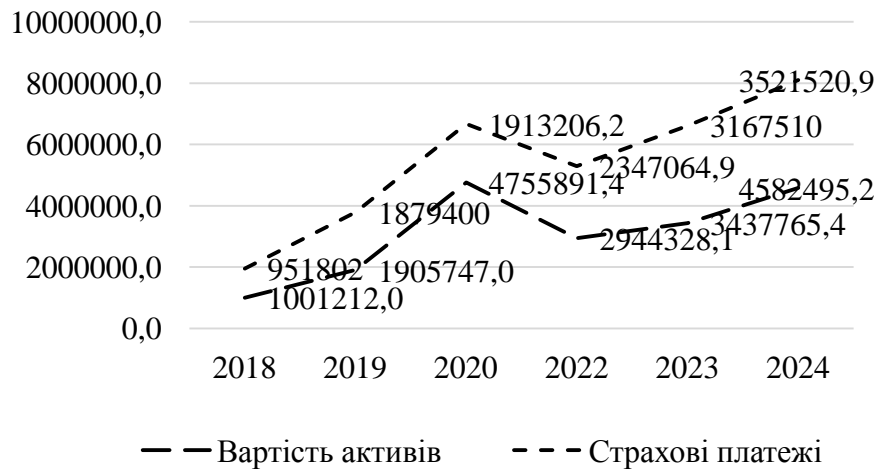

Рис.3.5. Прогнозування та динамка активів і страхових платежів ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»

Разом з тим, прогнозна величина вартості активів 1840543,6 тис.грн. за рівнянням поліноміального тренду являється більш достовірно, так як величина коефіцієнту апроксимації $R^2=0,6606$ наближена до одиниці і свідчить про більш тісну залежність в обсязі 66,06% проаналізованих елементів, при цьому індекс кореляції становить $R=0,8128$.

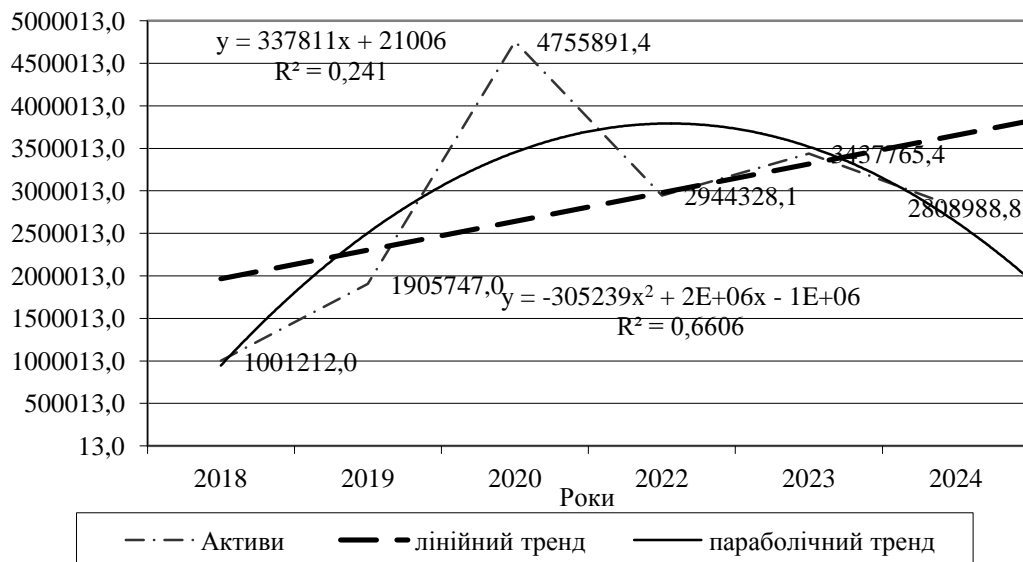

Рис.3.6. Аналітичні вирівнювання та прогнозування активів ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»

У відповідності до рисунку 3.5 і 3.7 видно, що отримане лінійне рівняння тренду вартості активів викладає таким чином:

$$Y = 337811x + 21006, \quad (3.3)$$

а $R^2 = 0,241$, який показує низьку щільність залежності проаналізованих компонентів економетричної моделі.

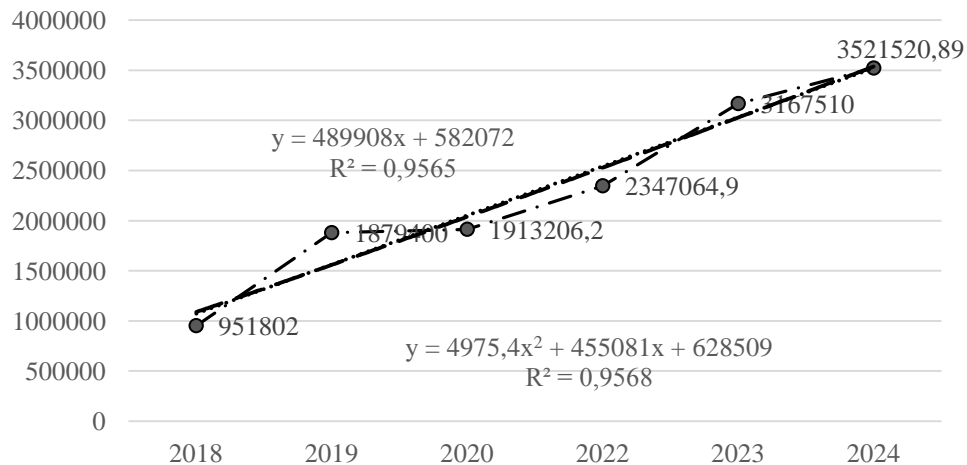

Рис.3.7. Аналітичне вирівнювання та прогнозування страхових платежів ПАТ «СК «Українська страхова група»

Результати аналітичного вирівнювання та прогнозування страхових платежів ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група», показали, що лінійна модель виглядає як:

$$y = 489908x + 582072 \quad (3.4)$$

Величина коефіцієнту $R^2 = 0,9565$ свідчить про високу щільність розрахованих показників лінійної моделі. Тренд поліноміального вирівнювання має вигляд параболи за рівнянням наступного вигляду:

$$y = 4975,4x^2 + 455081x + 628509 \quad (3.5)$$

При значенні коефіцієнту $R^2 = 0,9568$ слід стверджувати про високу вирогідність зв'язку елементів побудованої параболічної моделі.

Можемо зробити підсумки, що в ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» відзначається тенденція підвищення страхових платежів в прогнозному році до 3521520,9 тис.грн., на що також впливають темпи приросту вартості активів страхової компанії протягом досліджених

років на рівні 150%, розрахунки яких зроблено в додатку 3. Серендьюквдратична помилка регресії є несуттєвою і склад 0,1318, що вказує на високу точність зроблених прогнозних розрахунків. Отже, в прогнозному році в структурі страхового портфелю ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» очікується середнє значення активів в розмірі 2808988,8 тис.грн., а мінімальні і максимальні відповідно становитимуть відповідно 1840543,6 тис.грн. і 4582495,15 тис.грн. при планових страхових платежах 2024 року в розмірі 3521520,89 тис.грн.

Висновки до 3 розділу

При забезпеченні збалансованої структури портфеля страхової компанії необхідно враховувати достатність забезпечення фінансовими ресурсами, рівень фінансової стійкості і надійності, поріг платоспроможності, ефективність використання активів і капіталу, рентабельність страхових послуг, а також диверсифікованість ризиків страхових угод, які укладаються страховиками. Попри наявності існуючих методологічних підходів а управлінні портфелем страхової компанії, виникає розуміння необхідного дослідження страховиками кон'юнктурних змін на страховому ринку викликаними динамікою і структурою виплати страхових відшкодувань, коливання розмірів страхових сум і лімітів відповідальності страховика за певними групами ризиків і видами страхування, оцінкою якості страхових послуг, платіжним забезпеченням фінансових зобов'язань. В процесі удосконалення управління портфелем страхової компанії повинні також оцінюватись умови страхових договорів, методи управління страховим портфелем, методика актуарних розрахунків, технічні прийоми оцінки страхових ризиків та їх мінімізація, форми перестраховальних операцій, порядок створення страховиками страхових і технічних резервів, а також розміщення грошових коштів і активів в них страховиками.

Дані регресійної багатофакторної моделі для побудови рівняння залежності активів ПАТ «СК «Українська страхова група», свідчать, що побудована регресійна модель є надійною на 99,97%. Використовуючи комп'ютерну програму Excel побудуємо лінійну регресійну модель залежності вартості активів від страхових платежів, страхових виплат і страхових резервів на підставі даних річного звіту ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» за період з 2018 р. до 2022 року. Результати побудови класичної лінійної регресійної моделі залежності вартості активів та страхових виплат доводять низький взаємозв'язок досліджених параметрів

(4,6%), на яку впливає низьке значення коефіцієнту $R^2 = 0,046$. Індекс кореляції пояснює зміни взаємозв'язку досліджених факторів на рівні 95,76%, що говорить про високий ступінь залежності вартості активів від страхових резервів ПАТ «СК «Українська страхова група».

Можемо зробити підсумки, що в ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» відзначається тенденція підвищення страхових платежів в прогностному році до 3521520,9 тис.грн., на що також впливають темпи приросту вартості активів страхової компанії протягом досліджених років на рівні 150%. Серендьоквадратична помилка регресії є несуттєвою і склад 0,1318, що вказує на високу точність зроблених прогностних розрахунків. Отже, в прогностному році в структурі страхового портфелю ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» очікується середнє значення активів в розмірі 2808988,8 тис.грн., а мінімальні і максимальні відповідно становитимуть відповідно 1840543,6 тис.грн. і 4582495,15 тис.грн. при планових страхових платежах 2024 року в розмірі 3521520,89 тис.грн.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

1. Можемо зробити висновки, що під «страховим портфелем» розуміється певний обсяг сукупної відповідальності страхових або перестрахових організацій за всіма діючими страховими (перестраховувальними) договорами. Іншими словами, він характеризується фактичною величиною об'єктів, що застраховані підтверджених кількістю страхових договорів у справах страховиків. Управління портфелем страхових компаній нерозривно пов'язано з галузями та видами, які вони пропонують на ринку страхових послуг. Страховики прагнуть отримувати прибуток від здійснення своєї діяльності, тому продавці страхових послуг повинні мати достатній рівень фінансової забезпеченості. В страховій практиці основними індикаторами стійкості та ефективної діяльності страховиків являються фінансові показники, які відіграють важливу роль, а саме: величина статутного капіталу, розмір страхових резервів, обсяги страхових відшкодувань (виплат), розміри страхових платежів (премій). Основою успішного стратегічного управління страховою організацією при цьому виступають зростання їх фінансового потенціалу і збільшення вартості активів. Отже, враховуючи фінансовий потенціал страховикам слід сформулювати таку концепцію управління портфелем, при здійсненні якої відбувається формування грошових потоків в страховій, інвестиційній і економічній діяльності. Визначення сучасних методологічних аспектів розвитку страхового ринку України в умовах посилення конкурентоспроможності, а також адаптація національного страхового сектору до вимог світового фінансового ринку являються першочерговими завданнями удосконалення управління діяльністю страхових організацій.

2. Провівши аналіз фінансових показників діяльності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» за період з 2018р.до 2022 р., можна стверджувати, що динаміка основних показників фінансової звітності є позитивною. Так, обсяг статутного капіталу збільшився в 3,43рази, так само підвищилась вартість активів, а сума чистого прибутку

зросла на 167,3 % тобто на 53207 тис.грн., що свідчить про високу ефективність діяльності компанії. Разом з тим, зросла і величина зобов'язань страхової компанії у 8 разів, що говорить про наявність боргів перед клієнтами та інвесторами. Проведені розрахунки показників оцінки майнового стану ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група», свідчать що протягом 2018-2022 років спостерігалось зниження частки оборотного виробничого капіталу на 0,003 або на 51,25%, аналогічно зменшилась частка оборотних виробничих фондів в обігових коштах. Коефіцієнт мобільності активів в 2018-2022рр. знизився несуттєво - на 2,45%.

Аналіз динамки показників ділової активності ПАТ СК «Українська страхова група», наведений в додатку А свідчить про позитивні зміни, які відбувались протягом останніх п'яти років. Так, тенденцію до зростання мають наступні показники: оборотність активів ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації зросла на 0,837, коефіцієнт оборотності о бігових коштів став більшим на 1,064, коефіцієнт оборотності запасів підвищився на 4208,9, коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості збільшився на 4,987 обороти, значення коефіцієнту оборотності власного капіталу зросло на 0,916.

Оцінка динаміки показників фінансової стійкості ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2018-2022 рр. має тенденцію до покращення і свідчить про збільшення коефіцієнту фінансування на 1, 6907, коефіцієнту автономії - на 0,0492, коефіцієнту мультиплікації власного капіталу на 2,4903. Також в аналізованому періоді відбувається зменшення коефіцієнту маневрування власних коштів на 0,661, і коефіцієнту маневреності власного та довгострокового позикового капіталу на 0,3112. В 2022 році в ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» спостерігається збільшення коефіцієнту заборгованості на 0,1637, коефіцієнту довгострокового залучення позикового капіталу на 0,1484 порівняно з 2018 роком.

В структурі активів компанії переважну частку займають оборотні активи (70,61%), в тому числі грошовим коштам та їх еквівалентам належить 42,63%. Разом з тим в страховій компанії збільшилась питома вага необоротних активів в 2022 році на 3,04 % п., а в 2021 році на 13,99 процентних пунктів. В страховій компанії доля поточних фінансових інвестицій зросла в 2021 році на 1,54 процентних пунктів, а в 2022 р. на 1,37 процентних пунктів і склала 9,89% порівняно з 2018 р. Частка перестраховика у страхових резервах за підсумками 2021 року показала перевищення на 19,24% пунктів, тоді як в 2022 році вона зменшилась на 3,4 %п. в порівнянні з 2018 р. Питома вага залишку коштів у централізованих страхових резервних фондах впродовж 2018-2022 років має тенденцію до підвищення на 12,66 %п., що є позитивним для компанії.

Склад і динаміка структури пасивів характеризується в цілому позитивними змінами, які свідчать, що страхові резерви займають переважну частку – 62,26 %, в тому числі зросла питома вага резерву збитків (резерву належних виплат) на 3,5 % пункти в 2022 році, а в 2022 р. – на 20,32 % п. Зростання страхових резервів страхової компанії в 2022 році відбувалось протягом дослідженого звітнього року на рівні 1667544тис.грн., тобто вони підвищились в 4,5 рази порівняно з 2018 роком. Вартість власного капіталу компанії протягом 2018-2022 років підвищилась на 335435 тис.грн., тобто в 2,2 рази, що говорить про позитивну динаміку, але його питома вага зменшилась на 12,07% пункти. Вартість зареєстрованого (пайового) капіталу а аналізовані роки підвищилась в 2,4 рази, або на 164400 тис.грн. В страховій компанії сума короткострокових зобов'язань стала більшою за останні 5 років на 590707 тис.грн., це становить майже 4% приросту порівняно з 2018 роком. Сума страхових платежів страховика в дослідженому періоді збільшилась на 2215708 тис.грн., а страхових виплат – на 61,45% , або 299765 тис.грн. Страхові резерви стали більшими в 3,5 рази або підвищили свою вартість на 1529115 тис.грн.

Розраховані показники рентабельності страхової компанії свідчать про зниження рентабельності активів впродовж 2018-2022 рр. на 0,05 процентних пункти. Але разом з негативними змінами в 2022 році покращився рівень рентабельності страхової діяльності на 1,22 процентний пункт, що підтверджує ефективність діяльності страхової компанії. Також тенденцію до зменшення показав рівень рентабельності позикового капіталу страховика в 2022 році на 0,42 процентних пункти порівняно з 2018 роком. Рівень рентабельності інвестиційної діяльності має несуттєве зменшення на 1,08 процентний пункт в порівнянні з 2018 роком, але якщо порівняти значення 2022 р. цього показника з 2021 р., то побачимо дуже позитивну динаміку і його зростання на 17,58 процентних пункти. Розрахунки показників фінансової стійкості і платоспроможності ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» в 2019-2022 рр., наведені в таблиці 2.7, вказують на негативні зміни, оскільки відбувається зменшення показника фінансової автономії на 0,12 або 38,71%, коефіцієнту поточної ліквідності – на 0,76 або 58,87 %, коефіцієнту абсолютної ліквідності на 3,64 або 56,94 %. Така ситуація вказує на втрату здатності страхової компанії розраховуватись вчасно з клієнтами, інвесторами та кредиторами, що говорить про зниження рівня її платоспроможності в 2022 році, ніж в 2018р. Однак, розраховані коефіцієнти мають значення в нормативних межах, а це означає, що рівень загрози втрати платоспроможності в страховій компанії є мінімальним. Найвищими показниками коефіцієнту поточної ліквідності були значення 2018 і 2021 року і склали відповідно 9,002 і 7,87. В цілому коефіцієнти ліквідності мають тенденцію до зниження, що вказує на низький рівень платоспроможності компанії.

3. При забезпеченні збалансованої структури портфеля страхової компанії необхідно враховувати достатність забезпечення фінансовими ресурсами, рівень фінансової стійкості і надійності, поріг платоспроможності, ефективність використання активів і капіталу, рентабельність страхових послуг, а також диверсифікованість ризиків

страхових угод, які укладаються страховиками. Попри наявності існуючих методологічних підходів а управлінні портфелем страхової компанії, виникає розуміння необхідного дослідження страховиками кон'юнктурних змін на страховому ринку викликаними динамікою і структурою виплати страхових відшкодувань, коливання розмірів страхових сум і лімітів відповідальності страховика за певними групами ризиків і видами страхування, оцінкою якості страхових послуг, платіжним забезпеченням фінансових зобов'язань. В процесі удосконалення управління портфелем страхової компанії повинні також оцінюватись умови страхових договорів, методи управління страховим портфелем, методика актуарних розрахунків, технічні прийоми оцінки страхових ризиків та їх мінімізація, форми перестраховальних операцій, порядок створення страховиками страхових і технічних резервів, а також розміщення грошових коштів і активів в них страховиками.

Дані регресійної багатофакторної моделі для побудови рівняння залежності активів ПАТ «СК «Українська страхова група», свідчать, що побудована регресійна модель є надійною на 99,97%. Використовуючи комп'ютерну програму Excel побудуємо лінійну регресійну модель залежності вартості активів від страхових платежів, страхових виплат і страхових резервів на підставі даних річного звіту ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» за період з 2018 р. до 2022 року. Результати побудови класичної лінійної регресійної моделі залежності вартості активів та страхових виплат доводять низький взаємозв'язок досліджених параметрів (4,6%), на яку впливає низьке значення коефіцієнту $R^2 = 0,046$. Індекс кореляції пояснює зміни взаємозв'язку досліджених факторів на рівні 95,76%, що говорить про високий ступінь залежності вартості активів від страхових резервів ПАТ «СК «Українська страхова група».

Можемо зробити підсумки, що в ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» відзначається тенденція підвищення страхових платежів в прогностному році до 3521520,9 тис.грн., на що також впливають

темпи приросту вартості активів страхової компанії протягом досліджених років на рівні 150%. Серендьоквадратична помилка регресії є несуттєвою і склад 0,1318, що вказує на високу точність зроблених прогнозних розрахунків. Отже, в прогнозному році в структурі страхового портфелю ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група» очікується середнє значення активів в розмірі 2808988,8 тис.грн., а мінімальні і максимальні відповідно становитимуть відповідно 1840543,6 тис.грн. і 4582495,15 тис.грн. при планових страхових платежах 2024 року в розмірі 3521520,89 тис.грн.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуарні розрахунки : конспект лекцій / укладачі: О. В. Кузьменко, А. О. Бойко, В. В. Койбічук, В. В. Боженко. – Суми : Сумський державний університет, 2019. 225 с.
2. Алескеров Р.Б. Теоретичні засади та законодавче регулювання страхування майна сільськогосподарських підприємств . Облік і фінанси АПК. 2008. №3. С. 120-125.
3. Баранов А.П. Визначення мінімального страхового портфелю. Фінанси, облік і аудит. 2017. №10. 344с.
4. Бауерс Н., Гербер Х., Джонс Д., Несбіт С., Хикман Дж.. Актуарна математика. К: Янус-К, 2019, 655 с.
5. Берлач А.І. Становлення і шляхи розвитку системи сільськогосподарського страхування. Фінанси України. 2020. №8. С. 89-98.
6. Білоус Н.М. Особливості фінансового потенціалу страхових компаній. Вісник Націонал. ун-тету водн.госп. та природокор. Серія «Економіка», 2018. Вип.2(54). С.23-28.
7. Бойков А. В. Страхування: актуарні розрахунки та математичні моделі , К.:ОРГСЕРВІС, 2018. 172 с.
8. Войнович А. Інвестиційне страхування життя: світовий досвід та перспективи впровадження в Україні. Страхова справа. 2007. №3. С.51.
9. Врубель І.Й. Перспективи застосування інноваційних технологій в страхуванні вітчизняними страховиками. Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практично конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Сучасний стан та пріоритети модернізації фінансово-економічної системи України» (27 листопада 2018р.) м.Львів. 2018. Київ: АЛЕРТА С. 24-26.
10. Горшеніна О. Особливості взаємодії страхувальника зі страховиком у майновому страхуванні. Фінансовий ринок України. 2012. №3. С.32.

11. Губар О.Є. Страхування у країнах Європейського Союзу. Фінанси України. 2018. №7. С.130-137.
12. Данілков К.В., Горбова К.В. Дослідження якості страхового портфеля АСК «Інго Україна». «Науковий вісник НЛТУ України: збірник наукових праць». 2019. Т. 29. №4. С. 42-46. URL: <https://doi.org/10.15421/40290408>.
13. Дем'янчук М.А., Дроздина А.А. Точки біфуркації на траєкторії розвитку страхового ринку в умовах цифровізації економіки. Електронне видання «Ефективна економіка». 2021. №1. URL:<https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.1.101>.
14. Договір страхування: основні положення та порядок укладення. Все про бухоблік. 2020. №64. С.8-11.
15. Дрібноход А.О. Деякі аспекти моделювання страхового портфелю. Вісник соціально-економічних досліджень. №35. С. 336-340. URL:<https://core.ac.uk/download/pdf/147035905.pdf>.
16. Журавльова Т.О. Сутність та принципи формування портфеля страхової компанії. 2020. С. 213-215. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/bit>.
17. Зоря О. Розвиток аграрного страхування в Україні. URL: http://www.rusnauka.com/33_NIO_2009/Economics/54572.doc.htm.
18. Зуб Г.І., Гудзь О.Є. Державна політика щодо розвитку страхування сільськогосподарських ризиків. Облік і фінанси АПК. 2020. №6. С.83-88.
19. Інвестиційне страхування: особливості, можливості та переваги. Фінансовий ринок України. 2022. №9. С. 15-21.
20. Іллічевський С.О. Моделі управління страховими портфелями. Економіка та держава. 2012. №2. С. 56-58.
21. Кашенко О.Л., Борисова В.А. Соціально - економічні основи страхування: Навчальний посібник. Суми. - Видавництво „Університетська книга“, 2022. 252с.

22. Кисельов В. Г. Економіко-математичі моделі в системі страхування. URL : <http://vspu2018.ipu.ru/proceedings/prcdngs/5919.pdf>.
23. Кисельова І., Кулакова К. Оцінка страхового портфеля. Економіка та суспільство. 2021. №27. URL:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-27-49>.
24. Кисільова І.Ю., Нагорний Ю.І. Проблеми формування та управління страховим портфелем. Вісник ЗНУ, «Економічні науки». 2015.№1. С. 145-155.
25. Кнейслер О.В. Формування системи управління фінансовими потоками страхових компаній. Схід. 2019. №5. С.55-59.
26. Козьменко О.В., Козьменко С.М. Нові вектори розвитку страхового ринку України: монографія. К.:КНЕУ, 2018. 235с.
27. Комадовська В. Особливості управління портфелем договорів страхування життя. Світ фінансів. 2010. №3. С.105-116.
28. Розвиток методичних підходів до оперативного аналізу страхової діяльності. URL:<https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/314.pdf>.
29. Кузьменко О. К., Ананенко І.В. Формування та управління страховим портфелем страхових компаній в сучасних умовах. 2020. Т.1. С. 372-373. URL:<https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/12384/1/75%20T.1-373-374.pdf>.
30. Ланг С.Р. Страховий портфель як об'єкт управління в системі-ризик-менеджменту страховика. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. №5. С.221-226. URL:<http://journals.khnu.km.ua/vestni>
31. Лапюк М.О. Тенденції розвитку страхового ринку України. Матеріали ІХ Всеукраїнської науково-практично конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Сучасний стан та пріоритети модернізації фінансово-економічної системи України» (27 листопада 2018р.) м.Львів. 2018. Київ: АЛЕРТА С. 45-47.

32. Малинич Г.М. Методичні підходи до аналізу фінансової надійності страхових компаній: переваги та недоліки. Вісник Київського національного університету ім.Т. Шевченка. 2019. №113-114. С. 87-91.
33. Марценюк-Розарьонова О.В. Особливості і стан розвитку страхового ринку України. Науковий журнал «Економічні науки». 2018. №7. С. 48-50
34. Марценюк-Розарьонова О.В., Бондар А.В. Аналіз фінансового потенціалу страхової компанії та механізму його формування. Інвестиції: практика та досвід. 2018. №22. С. 61-65. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=6390&i=9>.
35. Матвієнко Г. Організація підтримки розвитку приватного страхування в Україні на основі досвіду розвинених країн. URL: <http://ea.donntu.org:8080/jspui/bitstream/123456789/327/1.pdf>.
36. Нікуліна І.В. Організація страхової справи. Вид-во: «Бізнес-прес». 304с
37. Онісіфорова В., Болотова Т., Остапенко Л. Аналіз ринку страхових послуг / Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. 2018. №21.URL: <http://ppb.khadi.kharkov.ua/article/view/156584..>
38. Письменна І.В. Управління збалансованістю страхового портфеля. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstre>
39. Роєнко В.В. Методичні засади інвестиційної діяльності страхових компаній. Автореферат дис..на здобуття наук.ступеня канд..екон.наук. Суми. 2013. 24с.
40. Роєнко В.В., Рубан С.О. Тенденції розвитку світового страхового ринку та місце України в ньому. Страховий і перестраховий ринку в епоху глобалізації: монографія. / За ред.. Козьменко О.В., Козьменко С.М., Васильва Т.А. та ін.. Суми: Університетська книга. 2011 . С. 133-149.
41. Рудь І.Ю., Рудь В.О. Оптимізація портфеля страхової компанії з врахуванням ступенів ризику. «Молодий вчений». Економічні науки. 2019. №3 (67). С. 187-190. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-3-67-39>.

42. Сабодаш Р. Банківське страхування форми існування в Україні. «Підприємництво, господарство і право». 2020. №2. С.30-32.
43. Сазонець І.Л. Бізнес-моделі корпоративних стратегій управління страхових компаній. Ефективна економіка 2018. №4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4229>.
44. Світлична О.С., Сташкевич Н.М. Управління фінансами страхових організацій: Навч. пос. Одеса: Атлант, 2019. 258 с.
45. Сердечна Ю.С., Шишпанова Н.О. Методичні основи управління страховим портфелем. Електронний науковий фаховий журнал «Modern Economics». 2022. №6. С. 170-175.
46. Сова О.Ю. Основні тренди розвитку страхового ринку України. Вчені записки Університету «Крок», 2018. №3(51) С. 59.
47. Страхування: навчальний посібник / За ред. Олійник О.В., Нагаєва Г.О.. Харків: Стильна типографія, 2020. 256 с.
48. Танчик С.С. Особливості страхування ризиків в Україні . Вісник аграрної науки. 2019. №12. С.64-65.
49. Федоренко В.Г., Захожай В.Б., Чувардинський О.Г. Страховий і інвестиційний менеджмент: підручник. К: МАУП, 2012. 344с.
50. Фінанси страхових організацій: навчальний посібник / За ред. Аберніхіна І. Г., Сокиринська І. Г. Дніпро: Пороги, 2019. 198 с.
51. Фінансова статистика : навчальний посібник / В. М. Краєвський, Н. В. Параниця, Я. О. Остапенко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2019. 308 с. (Серія «Податкова та митна справа в Україні», т. 32).
52. Фурман В.М. Особливості та сутність страхового ринку. Фінанси України. 2019. №11. С.126-131.
53. Халатур С.М., Ільченко О.О. Сек'юретизація активів як елемент ефективності управління портфелем страхової компанії. «Економіка та суспільство». 2023. №55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-49>
54. Чубка О., Скоропад І., Курило А. Фінансова статистика: підручник. Вид-во «Кондор», 2023. 212с.

55. Широкова О.Ю., Дунаєва Т.А. Формування не чіткої структури страхового портфеля. Інвестиції: практика та досвід. 2010. №8. С. 50-52. URL:<http://www.investplan.com.ua/pdf/>
56. Шишпанова Н.О. Теоретичні основи формування страхового портфеля. 2022. URL:<http://economy.chdu.edu.ua/articl>.
57. Шумелда Я.П. Страхування: навчальний посібник для студентів економ. спеціальн. Тернопіль.: Джура, 2018. 280с.
58. Яшина Н.М. Страховий портфель як основа забезпечення фінансової стійкості страхової організації. Фінанси і кредит. 2022. №20. С.84-87.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Аналіз ділової активності ПАТ «Страхова компанія «Українська
страхова група» в 2018-2022 рр.

Показники	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	Відхил. 2022р.до 2018р., +,-
Оборотність активів ресурсовіддача, коефіцієнт трансформації	0,125	0,952	1,081	1,003	0,962	0,837
Коефіцієнт оборотності обігових коштів	0,066	1,125	1,294	1,174	1,131	1,064
Період одного обороту обігових коштів	5451,4	320,0	278,3	306,7	318,4	-5133,0
Коефіцієнт оборотності запасів	0,135	1642,6	2616,7	3932,3	4209,0	4208,9
Період одного обороту запасів (днів)	2667	0,219	0,138	0,092	0,086	-2666,58
Коефіцієнт оборотності дебітор. заборгов.(обороти)	12,002	9,077	27,475	26,705	16,989	4,987
Період погашення дебіторської заборгованості (днів)	30	40	13	13	21	-9
Період погашення кредиторської заборгованості (днів)	0,571	0,016	0,018	0,015	0,007	-0,564
Період операційного циклу (днів)	26	40	13	14	21	-5
Коефіцієнт оборотності власного капіталу (оборотність)	0,000	1,141	0,959	1,088	0,916	0,916

ДОДАТОК Б

Динаміка коефіцієнтів рентабельності ПАТ «Страхова компанія
«Українська страхова група» за 2018-2022 рр.

Показник	2018р.	2019р.	2020р.	2021р.	2022р.	Абсолютне відхилення 2022 р. у % до 2018 р.
Рентабельність активів за прибутком від звичайної діяльності	0,0002	0,0209	0,0001	0,0222	0,0062	0,006
Рентабельність капіталу (активів) за чистим прибутком	0,7857	0,0282	0,0006	0,0486	0,0137	-0,772
Рентабельність власного капіталу	0,0008	0,0679	0,0009	0,1134	0,0329	0,032
Рентабельність виробничих фондів	0,0114	0,6797	0,0208	3,1737	1,0036	0,992
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від реалізації	-0,8571	-0,0129	-0,0059	-0,0029	-0,0076	0,850
Рентабельність реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності	2,8571	-0,0131	-0,0064	0,0364	0,0314	-2,826
Рентабельність реалізованої продукції за чистим прибутком	6,2857	0,0296	0,0005	0,0485	0,0142	-6,272
Коефіцієнт реінвестування	255,7455	6,1241	382,3056	2,9362	13,3552	-242,390
Період окупності капіталу	3777	48	8257	45	162	-3614
Період окупності власного капіталу	1325	15	1061	9	30	-1295

ДОДАТОК В

Структура та вертикальний аналіз активів ПАТ «Страхова компанія «Українська страхова група»

Показники	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		Абсолютний приріст питомої ваги, +/-	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	2021р.до 2018р.	2022р.до 2018р.
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	45771	4,57	415725	21,81	503270	10,58	641609	21,79	592337	17,23	17,22	12,66
Інші фінансові інвестиції	120596	12,05	98399	5,16	53901	1,13	350833	11,92	76263	2,22	-0,13	-9,83
Необоротні активи	262046	26,17	679360	35,65	728295	15,31	1182544	40,16	1004153	29,21	13,99	3,04
Поточні фінансові інвестиції	85342	8,52	50000	2,62	357146	7,51	296167	10,06	340069	9,89	1,54	1,37
Гроші та їх еквіваленти	437136	43,66	740321	38,85	526805	11,08	273010	9,27	1465481	42,63	-34,39	-1,03
Частка перестраховика у страхових резервах	179651	17,94	339500	17,81	3089651	64,96	1094812	37,18	499999	14,54	19,24	-3,40
Оборотні активи	735767	73,49	1224888	64,27	4027042	84,67	1755472	59,62	2427300	70,61	-13,87	-2,88
Всього активи	1001212	100	1905747	100	4755891,4	100	2944328,1	100	3437765,4	100	0	0

ДОДАТОК Д

Горизонтальний аналіз та структура пасивів (джерел фінансування активів) ПАТ «Страхова компанія «Українська
страхова група» у 2018-2022 рр., тис. грн.

Показники	2018 р.		2019 р.		2020 р.		2021 р.		2022 р.		Приріст питомої ваги., +/-	
	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	тис.грн.	%	2021р. до 2018 р	2022р. до 2018 р
Зареєстрований (пайовий) капітал	114259	11,41	278659	14,62	278659	5,86	278659	9,46	278659	8,11	-1,95	-3,31
Власний капітал	308362	30,80	545795	28,64	611199	12,85	576810	19,59	643797	18,73	-11,21	-12,07
Страхові резерви	611295	61,06	1221139	64,08	3968568	83,45	2144330	72,83	2140410	62,26	11,77	1,21
резерв збитків або резерв належних виплат	300482	30,01	747168	39,21	3431534	72,15	1481857	50,33	1152917	33,54	20,32	3,53
резерв незароблених премій	310813	31,04	473971	24,87	537034	11,29	662473	22,50	987493	28,72	-8,54	-2,32
Короткострокові зобов'язання	81556	8,15	138814	7,28	176124	3,70	223188	7,58	653558	19,01	-0,57	10,87
Баланс (всього пасивів)	1001213	100	1905748	100	4755891	100	2944328	100	3437765	100	0	0,00

ДОДАТОК Ж

Результати регресійної багатofакторної моделі для побудови рівняння залежності активів ПАТ «СК «Українська страхова група»

Регресійна статистика

Множинний R	0,999742
R-квадрат	0,999484
Нормований R-квадрат	0,997936
Стандартна помилка	65392,02
Спостереження	5

Дисперсійний аналіз

	df	SS	MS	F	Значимість F
Регресія	3	8283733064585,49	2761244354861,83	645,7365382	0,028918
Залишок	1	4276116018,80	4276116018,80		
Підсумок	4	8288009180604,29			

	Коефіцієнти	Стандартна помилка	t-статистика	P-Значення	Нижні 95%	Верхні 95%	Нижні 95,0%	Верхні 95,0%
Y	-8617,2107	91687,01946	-0,093985068	0,940342491	-1173611,3	1156376,8	-1173611,3	1156376,8
Змінна X 1	0,4098176	0,045498406	9,007296365	0,070389974	-0,1682944	0,9879297	-0,1682944	0,9879297
Змінна X 2	-0,0704252	0,036669402	-1,920544625	0,30561495	-0,5363542	0,3955037	-0,5363542	0,3955037
Змінна X 3	1,0194502	0,028105247	36,27259529	0,01754654	0,6623392	1,3765612	0,6623392	1,3765612

ДОДАТОК 3

Кореляційно-регресійна модель впливу страхових платежів на вартість активів

ПАТ «СК «Українська страхова група»

№	Yi	Xi	Xi*Yi	Xi^2	Xi-X	Yi-Y	(Xi-X)^2	(Yi-Y)^2	(Xi-X)*(Yi-Y)	Yi поз.	Ke
1	1001212,0	951802	952955584024,0	1002425468944,0	1099994,6	1807776,8	1209988164028,9	3268056886307,2	1988544732160,9	1905747,0	1,903
2	1905747,0	1879400	3581660911800,0	3631871628009,0	172396,6	903241,8	29720594587,4	815845713137,6	155715829914,8	4755891,4	2,496
3	4755891,4	1913206,2	9099000913006,7	22618503008594,0	138590,4	-1946902,6	19207304515,8	3790429811762,9	-269822051804,9	2944328,1	0,619
4	2944328,1	2347064,9	6910529137593,7	8669067960449,6	-295268,3	-135339,3	87183357174,2	18316731538,1	39961408232,8	3437765,4	1,168
5	3437765,4	3167510	10889156282154,0	11818230945437,2	-1115713,4	-628776,6	1244816346311,0	395360037858,6	701534487965,2	4582495,2	1,333
Прогн.	4582495,2	3521520,9	16137352575124,7	20999262258023,0							
Сума	14044943,9	10258983,1	31433302828578,4	47740099011433,7	0,0	0,0	2590915766617,3	8288009180604,3	2615934406468,8	17626227,1	
Сер. знач.	2808988,78	2051796,62								3525245,42	1,504

де Xi - загальна суми активів X - середньовибіркове значення Xi
 Yi - сума чистого прибутку (дані спостережень) Y - середньовибіркове значення Yi
 Yi роз. - сума чистого прибутку (Розрахункові за моделлю дані)

1. Вид регресійної кривої:

$$y = a_0 + a_1 * x$$

2. Значення параметрів регресійної кривої:

$$a_1 = 12704,3$$

$$a_0 = 2687,1$$

3. Середньоквадратична помилка регресії:

$$s = 0,1318$$

Відносно середньовибіркового значення Yсер

$$5,77\%$$

4. Коефіцієнт детермінації

$$R^2 = 0,3476$$

5. Перевірка критерія Фішера:

$$F = 2,8528 > F_{\text{крит.}} = 10,13$$

6. Перевірка значимості коефіцієнту регресії a1:

$$\text{стандартне відхилення: } Sa_1 = 0,0695$$

перевірка критерію Стьюдента:

$$|t_1| = 4,3700 > t_{\text{крит.}} = 3,182$$

7. Еластичність, що обчислена на основі сер. значень:

$$0,3007$$

